Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ШИНАРА, 17 август, 1976 шу. • № 100 (5611). • Мах 2 кеп.

ДИКА ЧАКХДАХА КХАШКАРА БАЛХАШ!

ХIАРА МИНУТАХ ПАЙДА А ЭЦАШ...

КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева ше кубанцашка дахьийтача письмо тIа хьакхайкадаь, Краснодарски краерча къахьегамхоша дIадоладаь башхадика гIулакх областашка, краяшка, республикашка, районашка, колхозашка, совхозашка шерра хьаллоацаргдолгах, дерригача советски халкъо рагьза хинна тIаэцаргдолгах ше чIоагIа дог тийша хилар. Тха района къахьегамхоша керда доккхагIдола декхараш тIаийцар 30 июле хиннача партийно-боахама активе. Цу активе дийцар иттлагIча пятилетка хьалхарча шера юрта боахама продукташ дукхагIа яхарен кийчъярен даькъера партийни, советски, боахама органий декхараш.

Доклад яьча парте райкома хьалхарча секретара С. М. Бековен цул тIехьагIа къамаьлаш даьча юрта боахама болхлошен белгалдоахар, кубанций инициатива района къахьегамхоша шерра хьаллаьца хилар. Даьхен амбарашка 16000 тонн ялат чутасса лаьрхIад района ялаташ кхедераша, хIаьта из планали хьалхагIа тIаийцача декхарели дикка дукхагIа хул.

Ка бола ялаташ дIадув лаьтташ 1975 шера 3795 гектар дукхагIа чулаьцад укх шера района боахамаша. ДикагIа йолча агротехнически ханашка лакхача кондицех дола фу тоссаш дIадийнадар ялат. Совхозий болхлоша шоай хьинарсча къахьегампа чоалхапеча хаоттама, хьалашка дика хьийкъа ялаташ хьалкхедаьд кхашка. XIанз массе метте цхьатарра ка бола ялаташ чуэцаш я ерригa совхозаш, кхашка араьннай 1500 гаргга комбайни 200 автомашини. Районерча механизаторий укх шера чуэца деза гурахьеи бIаьстан юхьеи дийна 10361 гектара тIара ялаташ. XIанзчул тIехьагIа чуэца езаш йисар 1800 гектар я. Ялата културай юкъера хьувкъам хIара гектара тIара 21,5 центнер ба, планагIа лаьрхIача 17 центнер меттел.

Лакха хьувкъам кхебари тIехдика къахьегари духьа лелаеча социалистически яхье хьокхамаш эггара лакхагIа да хIанзле 810 гектара тIара ка бола ялат чуийцачеи хIара гектара тIара планагIа лаьрхIача 20 центнера меттел 23,1 центнер ялат даькхачеи совхоз-техникума лаьтташ леладерий коллектива. Совхоз-техникума ялат кхедераша планагIа лаьрхIача 900 тоннана меттел паччахьалкхен амбарашка чутессад 1100 тонн ялат.

7 августе кхаччалца паччахьалкхенга планагIа дохка дезаш хиннача 7500 тоннана меттел района совхозаша 8400 тонн ялат дехкад. Ялат планал совгIа дIахо а дохкаш латт.

Ялаташ чуэцача совхозашта доккха новкъостал ду районерчеи араьхара тIахьийхачеи организацей автотранспортникаша. Цар хьаэзад 19 эзар тонн совгIа ялат.

Укх шера ялаташ чуэцара балха тIа дикача хIамашта ниисса лер тIа доацараш а да. Царех да ялаташ чуэцара темпаш лоха хилар. ялаташ чуэцеи цIендуи техника тоъаш ца хилар, комбайнашта запасной оатхалаш ца хилар. Ялаташ чуэцара болх мела лел комбайнаш каст-каста йохар, балхаш деча моттигашка къахьегам во вIаштIехьбаьккха хилар бахьан долаш а кхыча бахьанех а.

Ялаташ цIендаь чу ца эцаш а моттигаш хиннай совхозашка, хIаьта из бахьан долаш цхьаболча кулгалхоштеи специалистащтеи наьха санна боккха партийни административни бехк баьб. Уж тайпа моттигаш нийсъеннай цхьаболча агрономаша хIанз а шоай берригача низаца къа ца хьегаш хиларах, хьувкъама кхел шоаех тийша хилар цар кхета ца дарах. Халахете а, цхьабола специалисташ тхона фу бала ба цун аьлча санна, шоай балхах фуннагIа хуле а сагота боацаш ба. XIаьта цхьабараш шоай декхараш вIалла эхьбехк а ца хеташ тесса дита ба. Из бахьан долаш да а дов, хьа ца гулдеш а дус дукха ялат.

Ялаташи кхийола културашн кхеяра дика хьалаш долаш я тха совхозаш. Цхьабакъда эшшача тайпара сиха вIаштIехьдалац уж дукхагIа доахилга, шерра-шера бе-бе хул цар хьувкъам. Дукха хIама ца эшаш цхьатарра хьалаш долаш да района боахамаш. Совхозий балха анализ яьчул тIехьагIа хет: кхы тIа а ма дуккха тоннаш ялата, свеклай, генарий, баьцадаарий йолалургьяр ньсархошка мехка, нагахьа санна специалисташа шоай балха боарам айбича, хIара боахаме растениеводствана интенсификаци яра гIулакха бокъонца шоай керттера позици цар хьалаьцача!

Тха къахьегамхой эггара керттера декхар — ялаташ толаме чуийцаи кийчдаьи дахар. Цхьабакъда къаьстта уйла тIаяхийтанза яргьяц гурахьа ялаташ дIаде кийчо яра, зяьб ахара, фу кийчдара, юха шерарча хьувкъамца дувзаденнача кхыча балхашта.

Уж балхаш геттара дика вIаштIехьдаьхад совхоз-техникумеи «40 лет Октября» яхача совхозеи кхашка. Ялаташ чуийца массехк ди далалехьа кхашкара ча Iоъара а даьккхе, лаьтта аха тIайоагIа трактораш.

Халахете а, иззаморг ала йиш яц районерча кхыча боахамех, «Назрановский», «Экажевский» совхозашка мела лел ялаташ чуэцара балхаш.

Цхьабакъда уж халонаш хьалхашка уатте а, иттлагIча пятилетка хьалхарча шера планаши социалистически декхараши толаме кхоачаш а тIехкхоачаш а де лаьрхIа ба района лаьтташ леладераш.

М. КОТИЕВ,
Назрановски района юрта боахама управлене начальник.

Баьцадаараши соми чуэцара — хадданза терко

КОНСЕРВЩИКИЙ ХЬИНАР

Грозненски консервни завода ков хьачувахьнача я заводской лабораторерча техника-химика Масюк Валентинай балха моттиг. Цхьаннеца тIехь шоллагIъяр йолаш укхаза цахаддаш хIана ахац аьнна хьатIаух кхашка, бешамашка кхедаь беркат — помидораш, Iажаш, парсаш, баклажанаш, кхыбола соми баьцадаараши дахьаш йоагIа машинаш. Ца хьелуш, сихха анализ яра машина тIара кIезиг-дукха хIама хьа в нийце из цехе дIахьожаю техника-химика.

Болх дукхагIча даькъе сезонагIа беча предприятеех я консервни заводаш. Кхашка хьувкъам чуийбе болабелча денз болх къаьстта дукха хул консервщикий а. Цудухьа хьалхха а сезонага кийчо еш хилар Грозненски консервни заводе. Укхаза ерригача цехашка дика кийчъяьй оборудовани, хьайнцаб кхоачам хиллал болхлой, новкъостала бийхаб студенташ, техникумашкара, училищешкара дешархой.

Заводе йоккхагIарех я томатни цех. Цудухьа болх а укхаза бIайхагIа кхехк. Духхьал август бетта хьлхарча итт дийнахьа цехо чакхъяха чуийцай 1800 тонн гаргга помидораш. ДукхагIча даькъе уж доаттаераш я Грознена уллув яда совхозаш. Консервщикий болх дикка аттагIча боаккх царех цхьаярашка — «Юбилейный», «Аргунский», «Пригородный», «Родина» санна йолча совхозашка помидораш оаташ йола машинаш хиларо. Цу совхозашкара хьакхухьаш йолча помидорий тоъал доккха дакъа хьалхxе а аьта хиларо цеха технологически процесс сихъю, хIана аьлча цу тайпара яраш йолхаше а пропарочна яьшка чу йохийт.

Томатни цехе соахкарча шера денз оттаяьй кердача оборудованеца Iалашъяь ши лини. Нагахьа санна соахка из каст-каста талхаш хиларах цеха болх юкъагIбусаш хиннабале укх шера гIулакх кхыча тайпара лел. БIаьсти денз болабелар укхаза оборудовани сезонага кийчъе. Цу даькъе дукха къахьийгар цехa слесараша Г. Галкина, Л. Ковтунова, В. Подзалкас, кхыбараша. Шоай болх пар хIана а вIаштIехьбаьккхаб оборудовании машинаши сеца латташ вIалла ха йоаергйоацаш. Царех хIаравар массаза а цехе ва. Балха эшаш мел дар цар хьалхе а Iалашдаро тешаву цеха коллективо ший декхараш кхоачашдергхилара.

КIезига бац укхаза новкъосташта масал а луш къахьегаш бола нах. Дуккхача хана денз цехе болх беш хьайоатIа заккетчица Успанова Маржан. Томат чудеттача банкаш тIа негIараш дIачIоагIдеча машина тIа болх бу цо. Кадай лел цу кхалсага кулгаш. ХIара дийнахьа 140—150 процент кхоачашъю цо балха нормаш. Шийна ховш дар къонача болхлошта камаьрша дIател Маржана. Иштта дика къахьег варщикаша А. Кусовас, И. Курбина, кхычар.

ХIаьта ерригa цех хьайщача а белгалдаккха доагIа цун коллективо хьинаре къахьегилга. Юкъера дIалаьрхIача 130—140 процент кхоачашъяьй цехь помидораш чакхъяха ше йолаеннача август бетта хьалхарча итт дийнахьара план. Цхьабакъда, зIаммига а кхоачамбоацар нийсделча а укхаза болх лертIара бала йиш йолаш ба. ХIана аьлча цехо сеца латташ массехк. сахьат даькхача сихха хьаIов совхозашкара такхъяха хьакхухьаш йола помидораш. Иштта, 9-ча августе завод йолча районе ремонтни балхаш чакхдоахаш хиларах 12 сахьат гаргга хий доацаш сеца лаьттар цех. Цу бахьанах массехк итт тонн помидораш хьаIайр. Иштта моттиг нийсъелча кхычахьара, кхыметтел конторера а, болхлой хьатIа а боалабаь из мах бола бедал йоергйоацаш чакхйоахаш боахк укхаза.

М. САЛМАНОВ,

СУРТА ТIА: варщица Трач Валентина.

И. ПЛИЕВА сурт.

ТОЛАМАША ДОГ ГIОЗДОАККХ

Адуев Халид — «Ассинский» совхоза баьцадаараши соми бешамаши лелаеча бригада бригадир, дика вовзаш ва республике. Шерра шера лакха хьувкъамаш кхеду цун бригадо ший участкашка. ХIаьта укх шера а бIарг белабеш, дог гIоздоаккхаш ба Халида бригадо кхебаь хьувкъам. Зехьа ха ца йоаеш, ца дойташ, баьцадаараши соми чуэцара оарцагIбаьннаб бригада болхлой, хIаьта бригадацарча 26 сагах хIаране денна цхьан тоннал кIезигагIа йоацаш помидораш гулъю. Из совхозе эггара лакхагIа бола хьокхам ба. Дика вIаштIехьдаьккхад бригаде паччахьалкхенга баьцадаараш доххара гIулакх а.

Иштта дика лел хьувкъам чуэцилга цу совхозерча Н. Борец керте латтача, Л. Зотоваи В. Лесноваи кулгалдеча бригадашка а. Царех хIаране 30—40 процент кхоачашъяьй паччахьалкхенга баьцадаараш доххара планаш.

ЧIОАГIА ХЬИЙКЪАД БАЬЦАДААРАШ

Укх шера халкъа боахама планагIа паччахьалкхенга нийсэзар тонн баьцадаараш, 3550 тонн сом бохка безаш бар «Родина» совхоза къахьегамхой. Цхьабакъда КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева Кубански края лаьтта леладерашка дахьийтача письмони жоп луш баьцадаараш 10 эзар тонн, сом йиъ эзар тонн бохка декхар тIаийцар цар. XIаьта шоаш лаьрхIар кхоачашдар духьа хIанз низ, хьинар кхо ца деш болх беш а ба.

ТIатеIIа чуэцаш да укх денoшка баьцадаараш а сом а. Уж култураш чуэцаш ца совхоза болхлоел совгIа Грозне Ленински района школашкара 1200 дешархо, Латвера баьхка 350 саг студент. Цул совгIа Грозера тайп-тайпарча организацешкара укхаза болх беш хул хIара дийнахьа юкъера лаьрхIача 250 саг. Цар деча новкъостала, балха раьза ба совхоза кулгалхой.

Чу а йийа хIанзле паччахьалкхенна дIаденнад дукха хIама ца эшаш 4,5 эзар тонн баьцадаараш 1400 тонн сом.

Сом а баьцадаараш а вай мехка къилбасеэв районашка бахача къахьегамхошта дIакхухьийт совхозо. Укх деношка Нижний - Тагил яхача городе —78 тонн. Сыктывкаре— 58 тонн, Вологде — 35 тонн Iажаш, хIаьта Риге 70 тонн кабуц дIаяхьийтай. Цул хьалха Iажаши, баьцадаараши дIадахьийтаб Ухта яхача городе, Красноярски крае. Кемеровски, Свердловски. Мурмански областашка. XIанзле цу городашкеи областашкеи дIабахьийтаб 700 тонн сом, хIаьта планагIа укх шера 1500 тонн дIабахьийта беза из.

Соми баьцадаараши чуэцара тIаийца декхараш толамца кхоачашдергхиларах шеко яц совхоза кулгалхой. Дика хьийкъай уж култураш. XIаьта къаьстта дукха хьувкъам чуэц коммуниста Поселова Натальня Игнатцевнас кулгалдеча баьцадаараш кхедеча бригада къахьегамхоша. План 20 тонн йолаш — 45,7 тонн хьалха кхача кабуц. план 120 тонн йолаш — 140 тонн парсаш. план 270 тонн йолаш 500 тонн болгарски сибаз дехкад цар хIанзле паччахьалкхенга. Шеко яц тIехьа кхача кабуц, помидораш йохкара план кIезигагIа ч1е 150 процент кхоачашъергхиларах.

Из толам боаккхаш къаьстта доккха дакъа лаьцар ДДА — 100 марках йолча догIан хьисане хий деттача установка тIа болх беча Грязнов Константина, кхаш леладераша Берсанукаев Якъуба, Габаев Мамед-Огле, Сорокина Нинас, Мусаева Маймата, Грязнова Раисас. Балха нормаш юкъера лаьрхIача 160—180 процент кхоачаш ца еш да дIадахийтац царех хIаране. XIаьта шоаш хьадер тешаме а ду.

— Дерригa дика а вIашгIехьа а да тха совхозе ала мегаргдолаш да. XIана аьлча дика хьийкъал баьцадаараш а сом а. Сихеи дикеи чуэцаш а латт уж културааш. Во ца! да. Чуийца цхьадола тайпа баьцадаараш дIадахьа моттиг йоацаш хьувза дезаш хул тхо,— йоах совхоза директора Крутов Петр Максимовича — Масала, помидораш. Дийнахьа бIаь тонн гулъю уж. Царех 60 тонн плуьпа а йиъ консервни завода дIалу. хIаьта 40 тонн Грозне бахача паха йохкара мах беча организацента дIалу. тхой совхозера хьашташ кхоачашдара а дIайохийт. Цхьабакъда помидораш бIаь тонн а ца гульеш дийнахьа 250 — 300 тонн гулье низ дIакхоачаш да тхо. Уж дIаяхьа моттиг ец-хх

М. ХАМАТХАНОВ.

ДОАКЪАР КИЙЧДАР

(9 АВГУСТЕ КХАЧЧАЛЦА)

(9 августе кхаччалца, задани процентащца)

Районаш	Йол	Ча	Силос	Сенаж	Баьций хьоар
ДикагIа хьокхамаш дола районаш					
Малгобекски	56	101	6	198	43
Грозненски	52	58	30	131	84
Шелковски	48	90	17	97	97
Наурски	69	65	23	18	90
Сунженски	47	73	7	107	95
Ерригача торонех пайда эцаш йоаца районаш.					
Гудермесски	51	53	11	110	50
Ачхой-Мартановски	42	42	15	128	40
Советски	5	55	92	—	—
Надтеречни	59	50	12	68	33
TIехьаюса районаш					
Урус-Мартановски	38	56	5	120	40
Веденски	43	67	4	—	—
Назрановски	63	9	1	123	33
Шалински	66	53	2	28	29
Ножай - Юртовски	46	33	—	117	—

«САЛЮТ—5»: БАЛХА ГIУЛАКХАШ

НАЬКЪА УПРАВЛЕНИ Ю ЦЕНТР. 13 август. (ТАСС). Москоски ханах 13 сахьат даьлча «Салют-5» яхача орбитальни Iилман станце Лаьттан гонахьа 830 го баьккхаб, царех 587 — экипаж тIайолаш.

12 августе космонавташа Волынов Борисеи Жолобов Виталеи Советски Союза къаьст-къаьстача районий сурташ даьхар халкъа боахама тайп-тайпарча доакъой хьашташта лаьрхIа.

ДIахо хьош я 7 августе дIайолаяь кристаллаш хьалхеяра эксперимент. Хьалхарчул эрагаш кердача экспериментe алюкалиеви квасцай хин раствора чу хьалкхееча кристаллашка хулача тIатехачо ю диффузи Iомаяра духьа тIатехай басар ду хIама.

Полаеннай ги дегIадара аргIанара биологически эксперимент. Из ю из дегIадар космически яьссале дукха ха яккхарца мишта дувзаденна да хара духьа.

Новкъостий Волыновеи Жолобовеи могашал дика я. «Салют-5» яха станци дIахо никъ беш я.

Советий мехка гIолла

ДУШАНБЕ. «Таджикстройбам» яха специализировании гIишлой-монтажни поезд Байкало-Амурски магистралагахьа никъ бе йолаеннай. Таджикистанерча бIаь совгIча энтузиасташа — тайп-тайпара специальносташ йолча наха хьалъергья Хабаровскера 800 километр гаьна йола Солони яха поселоки станции.

АХТЫРКА (Сумски область). Хьаккхарч кхоабача йоккхийча комплексай доакъарий цехашта оборудовани яра лаьрхIа бункераш серийно арахеца йолаяьй «Сельхозмаш» заводе. Кердача продукце хьалхара парти дIаяхьийтай Иркутски областе. Бункерашка-гиганташка чутасса йиш я 90 кубометр концентраташи кхыдола доакъараши. Чакхъяхара е йолххаше а кормушкашка лаьрхIача транспортерашца дIаккхухь уж.

СУХУМИ (Абхазски АССР). Грузе Iаьржача форда йистера дерригa курортни гIирсаш гIишлошъеча деталашца Iалашдергда аьшкабетонни конструкцей Бзымски экспериментальни заводо. Предприяте дIадоладаьд продукци арахецилга.

ИЖЕВСК. Зура яхача удмурдски юрта юхе мехкдаьтта кIедж техай. Автономни республике йоккхагIйолча мехкдаьтта доалласа Чутырски моттига юххерча кердача майдан тIа теха шоллагIа кIедж я из. Кийчъяьча майдашта юхе хиларах дикка сихагIа из караерзае торо лу.

УРАЛЬСК (Казахски ССР). «Оренбург — СССР малхбузен доазув» яхача газопровода Уральски участке хьалъеш я эксплутационникий хьалхара городок. Студентий гIишлон отрядий бIухошеи къоначa болхлой бригадашеи хьалхарча цIеной лардаш еххай. Укхаза хьалъергья школа, берий беш, торгови центр, кхыйола културно-бытовой объекташ.

НАМАНГАН (Узбекски ССР). Даьрии костюмаш ю зинаши деча комбинато хьалъяьча кердача профилакторе салоIарий хьалхара смена тIаийцай. АргIанарча отпускал совгIа тIех телача профсоюзни путевкаех хIара шера укхаза салоIаргда, могашал тоаергья ши эзар болхлочои гIулакхерча сагои. ИттлагIча пятилетке Узбекистана болхлой здравницашкара моттигаш шозза дукхагIа хургья.

КЕМЕРОВО. Эксплуатаце хьаийцай Ново-Колбински кIора разрез. Цун низ — шера 3 миллион 300 эзар тонн кIор. ДарегIа гуччахьа доагор доаха Кузбассера шийттлагIа моттиг я из. Кузбасе боаккхача чIорах кхоалагIа дакъа кхоач царга.

ЛЕНИНГРАД. Полярни авиаце эмблема йоалла «ИЛ-14» яха самолет гIеттай Ленинградера Арктике яха Душенна го боаккхаш бе безар миссел — шовзткъа эзар километрал совгIа бола никъ бергба цо. Арктически Антарктически Iилма-тохкама института сотрудникий группо къилбаседерча фордий шанаш тахкара цхьадола декхараш а Iилман хьажара балхий комплекс а кхоачашъергья.

(ТАСС).

Дика опыт

ПХЕЗЗА СИХАГIА

Курски область. Шекара свеклай плантацешта пхезза сихагIа гIулакх де вIаштIехьдоал Обоянски района Калинина цIерагIча колхозерча А. Е. Дорошева звеной. Из толам боаккх свекловодаша УСМК 5,4 А яха механически прореживатель «Сельхозтехника» районии объединене рационализатораша царна кийчъяр бахьан долаш.

Цу рацпредложене торо хилийтар 35—40 дийнахьа дIайийнача хIамашта деш хинна гIулакх итт дийнахьа де. Калинина цIерагIча колхозера свеклаш лелаеш йола ерригa звеньяш кердача технологех болх бе йолалургья.

СУРТА ТIА: свеклаш цайлха еш а царна оасар деш а йола приспособленеш оттаяь йола УСМК-5,4 А яха культиватор кхай тIа.

О. СИЗОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

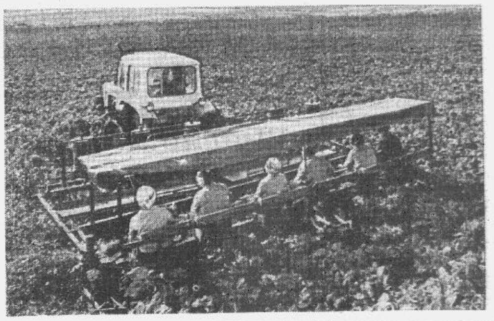

ПЛАН ТIЕХКХОАЧАШЪЯЬЙ

ИттлагIча пятилетка укх хьалхарча шера чуэцаргдолча ялата лаьрхIа соахка гурахьа 4030 гектара тIа ка болча ялата култураш дIайийра Наурски района «Терский» совхозе.

Уж ма-могга дикагIа хьувкъаяр духьа низ, хьинар кхо ца деш къахьийгар боахама кхаш леладераша соахка гурахьа а ер шу доладеннача денз а. Яьча йоакхонга хьежжа дика хьийкъар ялаташ. Уж лоацчача хана чуэцара дика кийчо яь итт-шийтта дийнахьа дерригa балхаш чакхдаха дош денна къахьийгар совхоза механизатораша. XIаьта шоаш денна дош толамца кхоачаш а дир. Шийтта дийнахьа гурахьа ялата йийна ерригa културааш чуена яьхар.

Ялат чуэцача къаьстта хьинаре дакъа лаьцар яхье хьалхара ши моттиг яьккхача комбайнераша Къахьегама Цlеча Байракхъ ордена кавалера Лавлински Степан Михайловичеи Корненко Иван Александровичеи. Балха нормаш 170—180 процент кхоачаш ца еш ди дIадахийтанзар цар.

Дог гIоздоаккхаш да чудена ялат. Планал совгIа хилар хIара гектара тIара чуийцa из. Цу гIулакхо торо хилийтар паччахьалкхенга планагIа дIадала дезаш хинначул дукхагIа ялат дIадала а.

Иштта халкъа боахама планагIа паччахьалкхенга укх шера 3100 тонн ялат дохка дезаш бар совхоза къахьегамхой. Цхьабакъда КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева Кубанерча лаьтта леладерашка дахьийтача письмона жоп а луш кубанций патриотически болам хьал а лаьца паччахьалкхенга 3500 тонн ялат дохка дош делар «Терский» совхоза къахьегамхоша. XIаьта шоаш денна дош толамца кхоачашдеш хьа а боагIа. XIанзле паччахьалкхенга дехка ялат 3501 тонн да.

Х. МАГОМЕТОВ.

ПРОФЕССЕХ ДИКАГIВАР

Массехк шу да Нохч-ГIалгIай гIишлошъеча управлене производственни коллективаша хан-ханнахьа профессех дикагIвар яха яхьаш чакхйоаха.

Иштта дукха ха йоацаш шовех толашагIвола болхло къоаставеш хилар управлене каменщикаш. Дукхача наха дакъа лоацаш хиннача цу яхьашка толашагIвар къоаставар атта гIулакх дацар. XIана аьлча цига гулбеннараш хьалхагIа из бокъо йоаккхаш шошоай коллективашка белгалбийна нах бар.

Дале а гIулакх довзаш болча нахах латтача жюре хьалхара моттиг хьожийир № 8 йолча гIишлон-монтажни управлене каменщикий бригадира Сайфуддинов Равила. Равила вIаштIехьдаьлар дакха хIама доацаш цIенеи кхычарел сихагIеи конкурсагIа бе безаш хинна болх чакхбаккха.

Сайфуддинов Равиль ший новкъостащца къахьегаш ва Ленина улицагIа цIенош хьалдеча. Шоай коллективе дикагIчарех лоархIаш я цар бригада.

С. ПАРЧИЕВ.

АГИТАТОРА ДIАЙХА ДОШ

Парте а совхозни производства а ветеран Кирнос Мария Прокофьевна коллективе йовзаш я йоккха общественница санна. Из бахьан долаш коллективерча наха дика йовзаш хул партеи правительстваи решенеш. ТIаккха цунга гIолла аттагIа хул уж шоашта хьалхашка латта декхараш кхоачашдара оарцагIбаха а.

Итт шу да Мария Прокофьевнас Надтеречни района «Гвардейский» совхозе къахьега. ХIанз цо кхоачашду хьакхий-товарни ферма бригадира декхараш. Цудухьа цунна дика довз шоай коллективера балха гIулакхаш, къахьегамхошта дагадоахкараш, цар уйлаш. Цо цIаккха теркал ца еш йитац хьалха латтарий балха опыт, производства резерваш.

Хьайбаш лeладерий Шеча уголоке вIашагIбетталуча болхлошта кIезига дийца дац цо парте XXV съезда материалех лаьца, иттлагIча пятилетке юрта боахам дегIабоалабара парте хьалхашка оттадаьча декхарех. Социалистически строя башхалонаш, вай мехка къахьегача сага ю йоакхо къаьгга дIа а гойташ капиталистически мехкашка наха хьабе болх ца хилар, цар вахара хьалаш тоадара хьалдараш сагото еш боацилга хьахьокх агитатора.

— Алхха юрта боахам дегIабоалабара 170 миллиард капитальни вложенеш дIаяхийта лерхI вай мехка, — яхаш дувц Мария Прокофьевнас.

— 1976—1980 шерашка юкъера лаьрхIача хIара шера 17,4 миллиов тонн хьайбайи коа тIарча оалхазарийн дулх, 60,5 миллиов тонн шура, 34,3 миллиард фуъ, 51,1 эзар тонн тха дохка декхар хьалхашка эттад мехкарча хьайбаш лeладерашта. Из Iалашде йиш хургьяц, нагахьа санна доакъара база дикка чIоагI ца йой. Из цIенхаштта дIахайта декхарийла да вай укх тIеххьарча шерашка вай хьайбашта кхоачам болаш доакъар Iалашдеш боацача совхозерча кхаш лeладерашка.

Из бахьан долаш ферма къахьегамхошта соахка 10 тонн дулх тIадисар. Укх шера цу тайпара дар ца хилийтара оарцагIдовла деза вай а, доакъараш Iалашдераш а, яхаш дуккхаза белгалдоэх Мария Прокофьевнас. Цу гIулакха эша резерваш боахаме йолаш я.

Цу тайпарча къамаьлаша наьха уйлаш даим дийза дисарашта тIалоаттаю, уж хIама довзара тIаберзабу.

Иштта, съезда материалех лаьца нов. Кирнос къамаьл деш йолча хана хьаьхарч кхоабача Козлова Марияс хаттар дир:

— Сенца дувзаденна да Нечерноземни зонера юрта боахам дегIабоалабара парте къаьстта чIоагIа йоакхо еш хилар?

Агитатора лерттIа доашхаш жоп делар цу хаттара. Цу зона чуйоагIа краяши областаши йийпар. Цар лаьтташ беркат кIезига луш хилар хьагойтар. ТIаккха цар а мелиораци ца йича, уж хьаьн ца дича боахамий рентабельность айе йиш яц. Цигара хьадовгIа вай паччахьалкхево укх шерашка цу зонера юрта боахам дикка дегIабоалабара йоккхий капвложенеш дIайохайташ хилар а яхаш дувцар цо.

ХIаьта Дукаев Хьасан ха ловш вар хьайбаш чуоттадаь кхоабилга шерра вIаштIехьдаккхара, керда комплексаш хьалъяра шоай боахаме укх пятилетке де лаьрхIар фуд. Цу даькъе деш дар а дIахо йодача хана дергдар а ше дика довзаш йолга хьахьекхар агитатора. Иштта, хьалхашка эттта моллагIа хаттар жоп ца луш дитташ цо. Цул совгIа уж дукхегIа ме ду раьзагIа а хул Мария Прокофьевна, [illegible]

Ше коммунист [illegible] райсоветe депутателла [illegible] Кирнос. [illegible]

Х. ЖАПАРОВ,
Надтеречни районни газета болхло.

ВАЙ ЛОАЛАХОЙ БОЛЧА

НАЬСАРХОШТА ДОТТАГIИЙ ЛАЬТТА ДАЙЗАР

Укх тIеххьарча шерашка кхы а шерагIа яржаш латт социалистически яхь вежарашха йолча шин республика Наьсарени Пригородни районий къахьегамхошта юкъе. КПСС XXV съездо белгалдаьккхача тайпара, цу яхьа декхар да хьалха латтарий опыт кIоаргагIа Iомаяри из шерагIа дIайоаржаяри.

Шоай гIулакхаш иштта вIаштIехьдахар духьа каст-каста дIа-юха хьоашалгIа ух шин района къахьегамхой делегацеш, кIоаргагIа Iомаду цар доттагIашта карагIдаьннараш. Из бахьан долаш сихагIа тоалу боахамий экономика, чIоагIлу царна юкъера бувзамаш.

Бакъда, уж вIашагIкхетараш алхха производственни гIулакхаш тоадаь Iац. Цар торо лу ловлахой вахар дикагIа довза, царгара дикагIа дараш хьаэца, эне дараш новкъара дIалаха. Цунца дувзаденна деннара денга тоалу районашка бахача тайп-тайпарча къамех болча къахьегамхошта юкъера доттагIала гIулакхаш, цар вIаши буаш бола безам. Цу тайпарча вIашагIкхетарах да ер къамаьл а.

...Цхьан дийнахьа сецца Пригородни районе хьаккхаьчар наьсархой делегаци. «Чермен» яхача юртара дIаболабир цо ший никъ.

Шерра яьржа улл из юрт. Шин—кхаь сахьата никъ бе беза гIашлочун цу юрта чакхвалара. Юрта юкъе гIолла, из хоала а яь боагIача асфальта наькъа йистте гIолла хьалъэттад укхазарча бахархой: гIалгIай, хIирий, кхыча къамех болча къахьегамхой башха-дика цIенош.

— Юртарча улицашка гIолла хьо водаш хилча, — йоах «Чермен» колхоза парткома секретара Дзуцев Абхаза, — хозаргда хьона массехк метта деш дола къамаьлаш, бакъда массехк къаман викал вIашагIкхийттача царна гIодер сийлахь-боккха эрсий мотт ба.

— Ала доагIа, — дувц дIахо Абхаза, — тха юртахошта, боккхийчарна а зIамигачарна а эрсий мотт ховш хилар, цул совгIа, гIалгIай мотт бувцаш бола хIирийн, хIирий мотт бувцаш бола гIалгIай а кIезига бац.

Колхоза коммунистий тхьамада къамаьл деш волча хана цун хаттараш телаш хиннача хьаьшаша дика кхетадора мел доккха гIо ду къаьстта эрсий метто къаьст-къаьстача къамий нах вIашкаувзара. Цу гIулакхо торо лу иштта йоккхача юрта бахача иттех къамех болча къахьегамхой вежарий санна барт-цхьогIо йолаш баха, къахьега.

Юрта бахачарех кхоалагIа дола дакъа гIалгIай ба, вокхарна юкъе иттех къаман нах ба.

Наьсарера ена делегаци ловш яр цар массане юкъарча боахама гIулакхаш довза, пайдане дар хьаIомаде.

— Шера-шера паччахьалкхено шийна хьалхашка уттадеча декхарех дика лоархIабеш хьабоагIа тха боахам, — дувц колхоза председатела Цирихов Ахмеда. Къаьстта боккха толам баьккхаб боахама къахьегамхоша дIаяхача пятилетке. Ялати, кхыйола юртабоахама продукци паччахьалкхенга ханал хьалха йоалкарах районе эггара хьалха рапорт делар тха колхозхоша.

Къаьстта чIоагIа айденнад колхозерча ахархойи божбеттархойи хьинар хIанз — парте XXV-ча съезда решенеш кхоачашъеча хана. Массайолча мугIинге лакха къахьегама толамаш дахара тIаберзабаь ба партийни, комсомольски, профсоюзни организацеш беш бола массово-политически болх.

Укх тIеххьарча дешошка боахаме кIезига йийша яц лекцеши докладаши. Коммуниста Кусаев Бориса коллектива хьалхашка йийшар «СССР-а къамий цIаккха а йохаргйоаца цхьоагIо» яха лекци. Иштта пайда луш чакхъяьлар колхоза парткома секретара нов. Дзуцевс цхьоалагIча тракторно-арений бригада ахархошта хьалхашка яь лекци а. «Советски халкъ — наьха керда исторически юкъарле» яхаш яр из.

Наьсарера баьхкача хьаьший уйла тIаозаш дар кхыдола масалаш а. Патриотизмаи интернационализмаи дешашта йоагIаш йола йоакхо укхаза елга мероприятей чIоагIа уйла а еш оттаяь планаш. Наьха безам тIаозаш я, масала, колхоза дикагIа болча къахьегамхой сийлен каст-каста укхаза чакхйоаха сайренаш. Черменерча культура ЦIагIа безбаьб иштта Есиев Мусай дезал. Цун сесаг а меккарий а колхозе хьаьнала къахьегаш бола кIезига ха яц. Цу тайпара фусам я АмбалоагIар яр а.

— ДукхагIча даькъе тха культура ЦIа къоначар довлахьа хул, — йоахар боахама кулгалхоша. Цига шоай болх лерттIа вIаштIехьбаьккхача самодеятельноста кружокашта юкъе ба ахархой, юртабоахама специалисташ, хьехархой, лораш. ХIаьта хIара кийчъеча концертни программа юкъе хул хIирийи, гIалгIайи, эрсийи, кхыча къамийи халхараши ашараши. Самодеятельни коллективаша шоай болх нийса дахьош хилар кхетаде хала дац хIара шера районни е республикански смотре царна телача призашка хьажача.

...Кхоачаш ткъо минут а яьлалахьа Наьсарен района делегаци хьалкхаьчар Нохч-ГIалгIайчен доазон юкке уллача «Россия» яхача баьцадаараш кхедеча совхозе. Укхазара коллектив а Черменера яр санна дукхача къамех латташ я. Укх боахаме къахьегаш ба СССР-а Лакхехьарча Совета депутат, хьалха латтача бригада кулгалхо Уртаева Роза, парте Къилбаседа-ХIирий обкома член, парте Пригородни райкома бюро доакъашхо Дарсигов Ахьмад.

Дика лелаш хиннадац укх совхоза гIулакхаш 1967 шералца. Цу хана денз баьцадаараш кхедеш йолча бригада кулгалле йолаеннай укхаза хьинар дола кхалсаг Уртаева Роза. Наьха безам, царна дага латтар дика кхетадеш хиннача цо кхотаьй из коллектив. Вежарлен республикера ена делегаци цхьаккха а хIама тувла ца долийташ ладувгIаш я шоашка боахама кулгалхоша дувцачунга.

Къаьстта цецбоах цхьадолча масалаша. ДIаяхача пятилетка заданеш совхоза коллектива вIаштIехьдаьлар алхха шин шера кхоачашъе. ТIаккха цу пятилетка юхе дисача кхаь шера цхьаккха пхе шера план а кхоачашйир.

— Цу тайпара толам баккхара йола шоай «къайленаш» хьаювца тхога — яхаш дехар ду Назрановски юртбоахама управлене керттерча агронома Албогачиев Хаматхана.

— Лоацача дешаца аьлча, из толам баккха тха вIаштIехьдаьннад — йоах баьцадаараш кхедеча бригада болхлочо Зеленова Галинас, — лаьтта леладара культура лакхъярца, юртабоахама техникаш бизза пайда эцарца, хьалха латтарий опыт шерра балха юкъе йоалаярца.

— Эггара чIоагIагIа пайда беннар керда техника я, — аьнна тIатох цун дешашта совхоза керттерча инженера.

Керда техника... Из йовзар цун процессага хьажар а лов наьсархошта.

— Хьажал яр а культураш та механически оасар деш йола агрегат, — аьле-ше йолчахьа дIахьожабу бригада кулгалхочо хьаьший. «Назрановский» совхоза бригадир Беков Мухьмад — Гири къаьстта чIоагIа хьожаш ва цунга. Тамаш а яц! Из санна дола кердадар пайдане хургда моллагIча боахама: цхьан сменах цу агрегато оасар ду баьцадаараш дIадийнача 5 гектар лаьттан тIа, кхыдола балхаш де мукъавоаккх 40—50 саг.

— Наьсарен районе баьцадаараш кхедеш дола боахамаш сел дукха дац. Пайдане хургьяцар—теш из механизм кхыча культураш оасар де оттайнча? — хетт хьаьшаша.

— ХIана хургъяц, — йоах вокхар. Масала, хьажкIашта оасар деча дика мегаргья, соахка денз иштта вIаштIехьбаьккхаб Пригородни района цхьайолча колхозаша шоай болх.

— Кхы хьем ца беш вай боахамашта эца еза вай цу тайпара механизмаш — йоахар парте Наьсарен райкома хьалхарча секретара С. М. Бекова. Цо аьнначоа раьза хилар кхыбараш.

Хьаьший тIеххьарча боахаме а хиина цIабаха кийчбеннача хана хьатIаотташ латтар сайре.

Раьза бар Наьсарера баьхкача хьаьший шоашта цу дийнахь бIаргадайначоа. ДIа-юха хиннача дIайхача къамаьлаш вIашкаувзар доттагIий дегаш.

Наьсарен лаьтта вIашагIкхета лаьрхIар вежарлен республикай лоалаха ухкача районий викалаша...

М. ОСМИЕВ,
Къилбаседа-ХIирий АССР Пригородни районни газета редактора заместитель.

ГIишлошъераш яхъе баьннаб

ИттлагIча пятилетка хьалхарча шера шерра социалистически яхь яржаш Шаьлирайона гIишлошъерашна юкъе. [illegible] «ЧечингидроспецхIоттам» [illegible] № 2 йолча дIа-хьа механизированни колонна болхлой, 137 саг ва цу коллективе тайп-тайпара балха [illegible].

ПМК гIишлошъераша [illegible] Ялхан-Юрта [illegible]

320 дешархочоа лаьрхIа школа. Укхаза чакхдаха дисараш отделочни балхаш мара дац.

Хьинаре болх беш ба бригадера дукха а гIишлошъераш. [illegible] бригадира эггара хьалха [illegible] плотника М. Ахмадова. Болх дика Iомабь саг ва из. ХIанз цу барттайпачу дар кхо [illegible] дIахьехаш а ва. Цуьна тара болх беш ва каменщик Чунгаев [illegible] а. Цар шинне а нормаш 105—110 процент кхоачашйо.

Дукха ха йоацаш дездеш хиннача гIишлошъечун Денна къахьегама дикача толамашца накъабаьхкар Гайрабекова АсмаIа кулгалдеча комплексни бригадера болхлой. Укхаза чIоагI а денна дIаэттад вIаши гIо-новкъостал делга. Цудухьа балха тIехьабусараш боацаш къахьег цар. Укх тIеххьарча массехк шера из бригада толамца къахьегаш хьайоагIа промышленни а бахача наха лаьрхIа а районе хьалъеча объекташка.

Бригаде дика къахьегаш хьабоагIа каменщик Лабазанов Султан, бетонщица Джакаева Амант, Саламова Зарган, кхыбараш. ХIанз цу барттайпача коллективо шийн торопаш а лаьрхIа социалистически яхье бийхаб Абдулкадыров керте латтача бригадера гIишлошъераш.

М. ЭПЕНДИЕВ.

Укх шера кхоалагIча квартале эксплуатаце дIаяла езаш я Грознерча Микрорайоне керда хьалъеш латта школа. Из дика кхета а деш шоай хьинар кхо ца деш къахьегаш ба цига Нохч-ГIалгIай гIишлошъеча управлене СпецСМУ-10 гIишлохой. Царех ва монтажникий бригадир Архипов Василий Егоровичи монтажник Рунов Сергей Борисовичи. Юкъера лаьрхIача хIара сменагIа нормаш 125—130 процент кхоачашъю цар. Цхьа моттиг нийслац цар шоай балха тIа брак яь.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) монтажникий бригадир В. Архипови монтажник С. Рунови бе безача балхах дагабоалаш ба.

А. ПОНОМАРЕНКО сурт.

Грозненски «Автоспецоборудование» яхача опытно-экспериментальни заводе къаьстта чIоагIа йоакхо ю керда балха баьхкача кагирхой. Ца ховр дIахьехаш, шоаш каралоацача балха говзала къайленаш йовзийташ дукха новкъостал ду царна наставникаша. Иштачарех вола хьехамч ва цеха начальник Фрейлих Михаил Давыдович. Цо новкъостал а деш хьалкхебаь итташ специалисташ ба заводе хьинаре къахьегаш. Царна юкъе дикагIа лоархIачарех ва токарь Завьялов Анатолий Дмитриевич. Шийбалхах мел дика кхеташ вале а каст-каста дагавоалаш хул из Михаил Давыдовичаца.

Сурта тIа: (аьрдехьара аьттехьа) токарь А. Завьялова керда оатхал хьа мишта е еза дIахьехаш ва цеха начальник М. Фрейлих.

А. ПОНОМАРЕНКО сурт.

Ираза дIоагIаш дер

Цхьавола саг хул шийбалха дIа а вахе из чаккхбаьлча кхы хIаман сагота воацаш, балха моттиге нийсбеннача хьовзама кхы уйла ца еш... «Со воацаш а кхьиволчо кьоастадергдар из гIулакх-м» яха уйла я уж санна болчар.

Бакъда, Ваха иштттачарех вац. Цун дог лаз ше къахьегача завода коллективах, балха нийсденнача кхоачамбоацаралла сатем боабу цун. Цун тешал да дукха ха йоацаш из болх беш волча цехе хиннар.

Массаза санна Iуйрийна балха хьа а вена, спецовка тIа а йийха, цехе дIачуваьлар аппаратчик Тарамов.

— Ваха, фу дергда вай, кIезиг-дукха мара цинк яц вайга, смена чакхъяллалца тоъаргъяц бедал, тIаккха сеца латта деза, — аьлар сменерча аппаратчика.

Цхьан юкъа йист ца хулаш хя а яьккха жоп делар цо:

— Дика да, Мовлди, кхетаду аз Iа яхар, цу гIулакхага хьожаргва со.

Шийн новкъостаца цхьана цIендаь цинк дIачу а доассадаь пишкага болх дIаболабайтар Вахас. Лоттабелар ала. Цун тата гаьна дIахозар. Къаьстта дIайха денача дено а пишкачурча йIовхало а болх бе кхы а халагIа хулийтар. Бакъда Ваха а цун новкъост а из зуваш бацар. Эггара хьалха нийсденнадацар царна из санна дола ди. ХIаьта технологически процесс дика дIайодилга хайча цеха мастер Восканян волча вахар из.

— Спартак Анушиванович, хой хьона малагIча хьаля тIа я тха смена, — дIалоладир Вахас къамаьл.

— Дика хов, де хIама дац са, — жоп делар мастера.

Бакъда, цун дешаша тевензар Тарамов, завода директор волча вахар из. ДIадийцар долчча бесса.

— Делкъел тIехьагIа цинк яхаргья, — хаддаш жоп делар предприяте кулгалхочо.

Йолча бедалах болх а баь салаIа Iохайра Вахеи цунца болх бу Саидов Мовлдии. Цу хана чIоагIо йир Тарамова балха ха чакхъяьлча тIехьа а виса кхы а болх бе аьнна. Цун цIагIа де дезаш дукха гIулакхаш дар, хIана аьлча сайрийна ше волча хьаьший боагIаргболга хоаьра цунна. Бакъда, цунна дезагIа дар балха гIулакх. Дагайоаллар смено кхоачаш ца еш йиса план, зехьа яйнача хано сахьувза дора. Шийна дагадехачох дагаваьлар Ваха Мовлдеца. ХIаьта вож, шек ца воалаш, раьза хилар цо яхачоа. Ховра цунна шийнаставника дег чу дессар дикадар долга.

Цу сайрийна шин аппаратчика баьча балхах доккха беркат даьлар цеха. ТIехьагIа гучадаьлар Тарамов Вахаси Саидов Мовлдеи арахийцача цинкови белилай тоннаша цехага бетта план толамца кхоачашъе торо хилийтар.

Нохч-ГIалгIай химически завода аппаратчика Тарамова вахарера хIора балха ди хьалдиза хул дикача гIулакхашца. Аттачарех бац цо а из санна болча говзанчаша а кхоачашбу аппаратчикий болх. Болат лоаладу металлург санна, массаза йIовхала духьаьлатта беза цар, хьежа беза температурага, режимага... Бокъонца денал, хьинар, кхетам бола нах мара лоархIабергбац цу гIулакхах.

ХIаьта уж деррига дика хIамаш шийх доахкаш ва Тарамов Ваха. «Халонех ца кхерар, массаза хьалхарча, эшача моттиге хилар, Вахий оамал я»,— иштта йоах цунах цунца болх беча новкъосташа, завода кулгалхоша.

...Ткъаь пхиъ шу хьалха, шийялхайтта шу доаллашехьа, къахьегама никъ дIаболабейзар Тарамов Вахий. Шийбахьан дар кхелета зIамига саг иштта хьалха балха вахар. Лазаро кIалвита вар цун да Абу. ХIаьта нана зIамигача берашка хьажа а цIагIара гIулакхаш де а мара кхеяцар. ВоккхагIвола Ваха эттар совхозе, даь когаметта.

— Цу хана бокъонца байзар сона маькха чам, хIаман хьурмат де а кхом бе а Iомавелар, — дагалувц хIанз Тарамова.

Из деррига а накъадаьлар цунна вахаре. Цо болх беча моттиге къаьстта а. Цинка хIара килограммах бизза пайда эцара къовсам лоаттабу Вахас, зехьа йоаяц цхьаккха хIама..

Вурийтта шу дизад вай ювнача заводе Ваха балха вола. Юххьанца ховш хIама доацар аппаратчика говзалах. Бакъда, къахьегамцарча безамо, коллектива новкъостало гIо дир цунна лоаццача хана дикагIчар мугIаре дIаотта.

Иштта хIара шера шийговзал дикагIа караерзаеш, из кIоаргагIа йовзаш хьавоагIа Тарамов. Цехе меттел заводе а дикагIволча говзанчех лоархIаш а ва.

ХIаьта ше Iоаяь йоккха опыт къайлаккхахьац Вахас, дог раьза долаш дIалу къоначарна. Цо къахьегама наькъа тIа баьха болхлой дукха ба заводе болх беш. Царех ба Мовсаров, Берсанов, кхыбараш.

ТIеххьарчо къаьстта дог хьест Тарамова. Тамаш а яц, хIана аьлча наставника массаза дегтIоз хиннай шийученикех тIехдика говзанч, коллективо лоархIаши сий дещи саг хилча.

Вахий ученик, коммунист Берсанов Лема хIанз лакхерча разряда говзанч ва, из дика вовз хьинаре общественник санна а. КПСС Октябрьски райкома член, завода партбюро член, горсовета депутат ва Берсанов.

Шийнаставниках лаьца дола къамаьл сабаре, цхьа хIама тувла ца долийташ дийцар цо сона. Цун хIара дешаца кхетаде йиш яр мел чIоагIа доккхал деш ва Лема Тарамовх. Нагахьа санна из къамаьл юха дагалаца дийзача кхы цIаьккха а эргдар Берсанов Лемас: «Шийтта шу хьалха укх заводе балха вера со. Къайладахьа дезац, хала дар хьалхарча хана... Бакъда, из хало дукха ла йийзанзар са. Уллув болх беш бар дика новкъостий, хьехар дергдола нах. Иштачарех хилар Тарамов Ваха а. Шийтайпара, дего боккхача безамца хьатIаэцаргдолча тайпара гIо дора цо сона аппаратчика говзал караерзае. Сона хетаргахьа, из санна бола нах ба предприяте сий доаккхараш»...

Из бакъда, Тарамов Ваха ва а ва коллектива сий доаккхарий мугIаре латтар. Цун смено массаза тIеххоачашъю бетта планаш, хIаьта цунца цхьана арахеца продукци — басарашта лаьрхIа дола цинкови бели[illegible] тац.

Продукце дикал... [illegible] иттлагIча пятилетка дикален эффективностен пятилетка я. Ше арахийцача продукце дикагIа [illegible] Тарамов Вахас а.

— Парта XXV-ча съезда документашка, къаьстта цу съезде КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева [illegible] доклада тIа [illegible] Партийни документий [illegible]

— Продукце дикала проблемаш, — аьлар Вахас, — [illegible] ро ше хьалха тетта я. — Аз а, берригача советски наха санна, из керттерча декхарех лерхI. Лохара дикал йола продукци, моллагIа из яле а, кIезига хьатта ца Iеш, производство дIахо дегIайоалаяра новкъорло а хилц дIаотт. ДIайила ел, цхьа масал доаладергда аз. Тика, тIа ваха саг гIерт диакгIа хьаьь, хозагIа йола, дего хьатIаэцаргйола хIама эца. ХIаьта вайна ховш мадий, из къайле а яц, мах беча базашка цхьайолча хана дукха ха йоаккхаш укх цхьаннена ца эша, саго дIа ца эца товараш. Хьанна ду цар зе, паччахьалкхеннен? Из иштта да. Цул совгIа уж хьадаьча наха а хул доккха зе-м. Продукце дикалга хьежжа лу болхлошта алапи а. ХIаьта во продукци дIакхаьчача потребителашта халаций из зе? Царна а хул зе хилара а совгIа йоккха сагото а ю цу гIулакхо. Аз айса-м, сай новкъостаца Мовлдеца дукха болх бу тхоай продукце дикал лакхъяра. Нагахьа санна хьалха цинк пишка чу доассадеча хана оаха цIендеш хиннадеце, хIанз из дика цIенъ а дий, дика хьежe мара дIачудоассадац оаха. Цул совгIа керда оборудовани а оттаяьй дикал лакхъеш йола. Тха заводе арахеца тайп-тайпара бос бола басар чIоагIа хоатташ да массанахьа. Цунах се воаккхий ву аз.

Шийболх дукха безаш волча саго цIаккха а брак ергьяц. ХIаьта нагахьа санна шийбалха тIа цхьанна а хIаман сагота воацаш из вале, цох цIаккха а бокъонца вола говзанч хургвац. Бокъонца бола говзанчаш хул шийпредприяте, шийсий лакха лоатталеш волча болхлочох. Из санна бола нах майра бIара хьежа йиш йолаш ба шоай новкъосташта, хьача аьлча цар дизза кхоачашду халкъа хьалхашкара шоай декхар. Царех оал уж ба ираза дIоагIаш дераш.

Иштачарех ва Тарамов Ваха а. МоллагIа цхьа лоадам боаца е бокха болх цунга лой а саго хIама аргдоацаш, цIена кхоачашбу цо. Цудухьа коллективо, кулгалхоша сий деш, лоархIаш ва Ваха.

Тарамов иштта дика дезала да а ва. Цон цун сесага Кулсамен хьалкхеду пхи бер. Атта хиннадац царна бизза кхетам бала, хIана аьлча цIен-нана а хиннай Вахийца цхьана заводе шийтта шера болх беш. Бакъда, дай-ноаной вIаштIехьдаьннад Даьхен патриоташ болаш уж хьалкхебе. ЙоккхагIйола йоI ПаьтIамат Грозненски педучилище чакхйоаккхаш я, воI Увайс кийчлуш ва Серноводски юрта боахама техникуме деша ваха. Вож бераш школе деша дагIа. Къаьстта [illegible]

Укх шера [illegible] Вахас [illegible] социалистически декхар [illegible]

Р. ЦОЛОЕВ.

УНИВЕРСИТЕТАША БУВЗАМАШ ЛЕЛАДУ

Советски лакхерча школа дунен халкъашта юкъе леладеча бувзамашка лоархIаме моттиг дIалоац Ленинградски университето. АПН корреспондента Белякова Аллас дехарах шоаш леладеча бувзамех лаьца дувц ЛГУ ректора профессора Алесковский Валентина:

— Тха университето Iилман бувзамаш леладара договораш яьй доазол дехьарча паччахьалкхений 16 вузаца, цу юкъе я социалистически мехкий ворхI университет — Лейпцига, Будапешта, Прагеи Загребаи, Вроцлава, Клужа, Сантьяго-де-Кубо яраш.

Уж санна договораш яьй оаха капиталистически мехкий Турку, Стокгольм, Рейкьявик, Малхбоалехьара Берлин, Гамбург, Карлтон, Мельбурн яхача городий университеташца. Иштта бувзамаш да тха Суданерча Хартумски университетаца Гвинеерча Конакрийски институтаца.

Аз уж географически цIераш хIана йоах аьлча, цар ма-барра хьоккам лу тIеххьарча шерашка дунен тIа кхоккам кIаьдбеннеи, политически климат мелъеннеи йолча хана.

Массаза цхьа партнераш хиларо йиш хулийт тхога йIаьхкача ханна оттадаь бувзамаш леладе, цо вIаштIехьдоалийт кIоарггача Iилман акцентеи тохкамаштеи план оттае.

Договорашеи шин шера оттаьча болхлой программашеи шоайла бувзамаш леладеча вузашта-партнерашта боккха пайда бу.

Масала, 1974 шера ЛГУ Iилма-тохкама физически институтa лабораторен Лейпцигски университета геофизика отделенеи цхьана балхаш дир. «Геофизически хьоккамий статистически интерпретаци» яхача проблемах «Пхиъ болх чакхбаьккхачул тIехьагIа яь ЭВМ-а алгоритмаши программаши ГДР-е «Геофизика» яхача хьаль къа предприяте балха юкъейихьай.

Иштта пайда боалаш я капиталистически мехкий вузашца леладеча бувзамий комплексни программаш а. Масала, физика, химе, права, философе, биологе историе 1976—1977 шш. цхьана тохкамаш дара план оттаьй ЛГУ-и Финлянде Бурку яхача города университетои. «Iалама диалектика» яхача темах цхьана Iилман болх дIабахьа лаьрхIад. Цига болх беш хургба физикаш, биологаш, философаш. Туркура университета ботаника кафедра тха Ботанически Iилма-тохкама институтаца цхьана «Саги биосфереи» яхача дунен халкъашта юкъерча программа чуйоагIа «Гонахье бехъяр гучадаккхара йолча биологически методашта испытани яр» яхача темах тохкамаш де йолаеннай. Цу балха хьоккамаш чIоагIа эшаргда экологически дешаш къестадеча.

Деррига лаьрхIача 109 темах тохкамаш ду доазол дехьарча вузашеи ЛГУ-и. 40-нел дукхагIа статьяна кепатехай советски доазол дехьарчеи Iилмахоша.

Каст-каста тха университет коллективни темаш кийчъеш хул. 1976 шера, масала, еррига университеташ-партнераш тIахьийхар оаха «Iилма-технически революции Iалам леладара проблемаши» яхача темах юкъара тохкамаш деш дакъалаца. Иштта шин шера цкъа хIара университете-партнере шийн аргIагIа цу темах йола симпозиумаш а чакхйоахаргья.

Ленинград.
(АПН).

Грозненски ремонтно-механически заводе нагахьа болх ло вац къахьегама ветеран, слесарь Погосян Васан Андреевич ца вовзаш. Завод болх бе йолаелча денз цига къахьегаш ва из. Цу шерашка цо ший опыт дIа а луш хьалкхебаь дукха специалисташ ба заводе шоай хьехархо санна хьинаре къахьегаш.

Коммунист, башха-дика говзанч хиларах тарра массаза а бехктоккамегIарча участкашкеи халданза социалистически яхье хьалхалатташи хьавоагIа из. ОТК болхлой тIахьожам боацаш къахьегаш а ва Васан Андреевич.

Хьинаре къахьегаш цо даьхача толамий лакха мах баьб. «Знак почета» яха орден, «Социалистически яхье котваьннар» яха сийлен знак, кхыдола совгIаташ тийннад цунна.

СУРТА ТIА: болх беш ва слесарь В. Погосян.

А. ПОНОМАРЕНКО сурт.

Нохч-ГIалгIайчене-Башкирски АССР денош

«СЕДКЪАШКА САННА НАЬХА БIАРГАШКА ХЬЕЖАШ»

Мустай Карим (Каримов Мустафа Сафич) ший мехка Башкире вайза ца Iеш, ерригача Россе а доазол арахьа а дика вовзаш ва. Из дувца эшаш а дац, хIана аьлча, дийша мел волча литература бокъонца дезаш мел волча сага цун цIи йовзаш я. Сона дика вовз Мустай Карим. Мустай Каримаца вIашагIкхеташ, цунга цхьацца ала-хатта моттиг нийслуш, йоазанхой съездашка, совещанешка цун къамаьлага ладувгIа йиш йолаш хиннав со.

Сона Мустай Карим вовз художественни литературах бола вам дега чу бижача хана денз. Вешта аьлча, эзар ийс бIаь шовзткъеи шийттлагIча шера денз. Цу шера эгтара хьалха йийшар аз цун стихаш. Из дар со школе деша вагIаш. Цу хана денз хьа цун цIи са дагара яьннязац. ХIаьта Москве Максим Горьке цIерагIарча литературни институте деша вахача, сона из юхь-духьала а вайзар. Цудухьа са безам ба укх лоацача статья тIа цун вахара, цо хьабена литературни никъ бийца ца Iеш, цох сайна хетар ала, вовзаш волча сагах ала йиш йолаш дар.

Мустай Карима вахара никъ атта хиннабац. Ткъаь цхийтта шу хьалха ткъаь шинъ шу мара кхачанза вола из фашисташта духьала тIом бе вода. Водац алхха ший Башкири лорае, кIалхаръяккха аьнна, из вода берригa мохк, дерригa дуне а лорадеш ший накха духьал оттабе гитлеровски Германена.

Цу шерашка Мустай Карима цхьана леладу топи къоалами. Шийцарча салташта-доттагIашта вийсса тIом бу цо, цхьабакъда кIезига а мукъа моттиг яьлча топ юстала я йилле, бе бол къоалам. Цхьацца шийна кораьнча каьхатий листаш тIа, газетий оагIонаш тIа язъю цо стихаш. Цу минуташка цунна дагаух цIагIара дезал, гаргара нах, доттагIий, новкъостий, лоаша аьлча, поэта дагаух малхбузехьара тIабенача Iаьржача тIемо тохадаь ираэе, машаре вахар. Цу уйлано доох ду цун дог. Цо язду дег тIара доагIа цIимхара поэтически мугIараш, салтий тIахьех къахетам боацаш оакхарашта духьалъотта, тешийтт ханна массанена а чIоагIа хала яле а этта ха. котало юххера а вайга хургхиларах. Цу тIема шерашка хьал а кхув, денал а дахь Мустай Карима поэта бена никъ. Сенна дувц поэзес.

Юхахьежача, бIаьхо хет из шовзткъеи вурийтта шу яхар кIезига ха яц. Цхьабакъда, Мустай Карим къаваьвац яхача замо, лаьгIIаьдац пхьнашкара цIий, матар йигаяц юхь, доадаьдац бIаргий лир. ХIанз а къона волаш санна дика зув цо вахар. Дуккха тахкарца, ловрца, вахара дукъ довзарца геттара лакхъеннай цун поэтически говзал. Цо доккхал а ду, курал а ю ше, мехка кхел ший кхел лоархIаш, дуIаштеи дарцаштеи духьала латташ хьаварах.

ТIом чакхбоал, Массане а сатийса, дог даьха котало йоаккх советски салташа, советски халкъо. Юха а дIаотт мехка машаре вахар. Юха а шешоай юкъах дисача балхаш тIа бера чах. Уйлане верз поэт. Цо язду: **«Юхьдухьаларча михо бордаш докъадаьл са, дIадахача шерий дома бижаб са керта тIа».** Доккха маIан, кIоаргга чулоацам ба цу дешай. Уж дешаш дешача хана алхха поэт, цо эза йола хьалоцаш дигаеха Iац вай. вайна дагабох тIем тIара цIабаьхка вай дай, вежарий, ноаной. тIема аренашка бада ахкийса турпалхой. Вешта аьлча, берригa мохк. Хьаштдале, тахан Ливане латта тIом а. ХIана аьлча, сага уйла сопаесунт дац, хинна а дац дуне мел латта. Цудухьа деций поэта эдамий дегаца листа оала дош селла лоархIаме, чIоагIа. Мустай Карима чIоагIа дика кхетаду ше хьалхьа никъ мел хала а бехктокхаме а ба. Цхьабакъда, из вац халонехи бехктокхамехи кхерарех. Деша а доацаш, визза ший мехка граждани ва Мустай Карим.

«...Сона хетаргахьа, дIахо йодача хана, кхы а кIоаргагIа онхаргья вай воай литература аре. ВIалла ца меттача тайпара чIоагIа эшаш да вай, йоазанхой, дош ткъамаш доаржадаь цIаккха хинна йоаца урхе якхара тохаленнача халкъа».

Уж дешаш, наха беш бола хьехам а боацаш, шийна девиз а йий дIаоттаду Мустай Карима. Цудухьа да цо кхолла литература селла маьхе.

Мустай Карим цхьаь кхийнавац хьал. Цуцца цхьана шоай къонахчал айдеш, поэтически говзал лакхъеш хьабаьхкаб цIи хеза бола советски поэташ. Уж ба Александр Яшин, Александр Межиров, Муса Джалиль, Кайсын Кулиев, Михаил Дудин, Алим Кешоков, дуккха кхыбараш. Уж Мустай Карима дуккхача шерашка гаргара доттагIий болаш хьабаьхкаб. ХIанз а цар поэзе, цар вахара сийдеш, лоархIаш ва из. Нагахь санна уж уллув хиннабецаре, хьахаза цар доттагIий, дош хиннадецаре, Мустай Карима вахар дуккха къегI а халагIа а хургдар. Уж цунна нанас даьна Iобаьча вежарийла хийрагIа бац, хинна а бац, хIана аьлча царца екъаш хиннав из ала йиш я маьхх а, малх а, гIаьле а, уж цхьан тIем тIа хиннаб.

Балхарой поэта Кулиев Кайсына йоах Мустай Каримах лаьца: «Шийзаман визза воI, бокъонца вола граждани, бокъонца вола поэт ва Мустай Карим. Из массаза а цхьа вахар декъаш ваьхав ший нийсархошца, берригача мехкаца, дерригача халкъаца. Цар мел лайнар лайнад цо а. тIема мухь а, цIейша луш йола дегагIозле а, къахьегама халонаш а. Иштта баха а беза боккхий хуложникаш. Поэт хила йиш яц, из хург а вац алхха шийна йIайха яр аьнна, гонахьабараштa шийла хилча, дог ца лазаш из вале. Иштта ба цун болх. Тхона, Мустай Карима доттагIашта хов, гIо эшаш нийсделча, мел дукхача наьха цо га даькхад, халкъа поэт а юкъаралла гIулакх де кийча вола сага а ше хиларга хьежжа. Цу тайпарча сага, цу тайпарча поэта мара ала йиш яц ер дешаш:

Цу сайна беннача
Вахар цIи йолча
новкъа се волаш,
Седкъашка санна хьеж со
наьха бIаргашка.
Сона хет:
иштта латта
Кхыча тайпара ма-хила
Яхаш санна сайга цар.

Из доккха тешал да. Иштта доккха тешал деш вувц Дудин Михаила а ший доттагIа Мустай Карим. «Башкире поэзи дунен наькъаш тIа яьккхай Мустайс, — йоах цо, — цул совгIа тайп-тайпара оазаш йола дунен иллеш ший Башкире наIара тIа а денад цо».

Сов мара кхы кIезигагIа дац Мустай Каримах Гамзатов Расула ду тешал а. кхы из вовзача наха ду тешал а. Цхьабакъда, вай харц хургдац мотт сона; къаьстта из Башкире везаш ва аьлча. Из эгтара хьалха шийна вахар деннача, мотт беннача къаман воI ва. Ший зIамига къам дезарца Iомавеннав из кхыдола къамаш деза а лархIа а, **«Цхьан саго, цхьан халкъо кхета ца дер, дерригача адамашта кхеталургдий-хьогI,— йоах Карима. — Масала сона чIоагIа хоза хет сай къаманца дар кхыча халкъашкара бIаргадайна. Искусства халкъаша гаргаоз, цудухьа башкирски йоI елх шекспировски турпало лов бала хала хеташ».**

Язде геттара хьалхе волавеннав Мустай Карим: ялхайтта

Язде геттара хьалхе волавеннав Мустай Карим: ялхайтта шу даьнна кIаьнк волаш. Цо чакхйоаккх хьехархой инститит. Къона волаш арахец «Отряд йолаелар», «БIаьстанара оазаш» яха ший поэтически сборникаш. ТIем тIа язду цо стихайи поэмийи кхоъ книжка. 1947-гIча шера Мустай Карима «Ловзар дIаходола» аьнна цIи а йолаш ший юххьанцара пьеса язъю. Цул тIехьагIа арадовла йоалу «Цхьаь ягIа дакх», «ЙоI йоданр», «Даккханза дисa илли» яха керда пьесаш.

1964-гIча шера Карима язъю «Бутт лаьпача бус» яха трагеди. Из Iалаьмате боккхача безамца тIаэц зрителаша. Мехкарча дуккхача театраша, кхыметтел доазол арахьарча а театрашка спектаклаш уттаю цу пьесах. Къаьннара хьадоагIача тIехьадисача ийрчача гIулакхашта духьал язъяь гимн я цо трагеди. ЙоагIIаш еннай Мустай Карима из трагеди цо язъярах СССР-а Паччахьалкхен преми.

Мустай Карим новкъа ва. Из водаш ва, ше ма аллара, «седкъашка санна наьха бIаргашка хьежаш». Ший ерригa уйла а дега йIовхал а айхха адамий вахарца ювзайолийташ.

Из деций доккха враз!

Саид ЧАХКИЕВ.

Мустай КАРИМ.

СО—РОССИЯНИН

Эрсе вац со, россиянин ва.
Из дош хьадда ала йиш са я.
Со низ болаш, кортамукъа,
долаш хьал,
Баьццар наж мо, Россе
хишца кхийнав хьал.
Дикъ бIаь шера, денал,
сийле гойташ,
Овлаш санна вIаший
дувзаденна
Вай шин къама — сога курал
яйташ —
ХьадоагIаш да цхьа къам
долаш санна.

Са оаз хьогге, — о, са
доттагIа!—
Ший низаца Москвас
хьаллаьцай.
Эрсе вошас — фуд цул
доккхагIа! —
Ший кхолаца са кхел
дIахеттай.

Эрсе вац со, россиянин
ва.
Курра доагаш керар дог са
да
Да пхиъ вахар!
Бакъде, шоана гуш,
Са цхьаннеца нийслургдацар
уж.

Эрсечунца башкир —
наькъахо.
ТIем тIа кийча да тхо цхьана
гIо
Шуна гонахь цхьана да
тхо гуш.
Ха кхаьчача — каша а
цхьана дувш.

Пугачеви Салавати цхьана
ВIашагIкхийтта мархIа
лийлха ди,
Эрсий воша, из да
массахана,
Массахана хьа безамах
латташ да.

Эрсе вац со, россиянин ва.
Вай Советий мехка воI со
ва
Фуд доккхагIа.
Дахар цхьана да,
Седкъашка а цхьана долхаш
да.
БIаьстангара лир да керахь
доагаш,
Маьлха зIанараш бIаргашка
а къег.
Дега гIозле — илли айлуш
доагIа,
Баьшерашкар дена дег чу
дек.
Iомаеннав ираз бахьан
латта.
Сага хьаькъал денал дайза
вах.
Цу шедолчох, цу шедолчох
дег тIара
Эрсий воша, хьона баркал
ях.

Iа са, маькха, хива белар
чам,
Са аренаш денъяь
къоагайир.
Вонх къамашца зIамига са
къам
Айхха, айхха вIаший
дувзадир.
Эрсе вац со, россиянин ва.
Курра доагаш керар дог
са да!
Укх сай кхела вахар, — бакъ
из да —
Иттанешца нийсде йиш са я.

КхоалагIа ди

...КхоалагIа ди да, —
Делхаш лоа да,
Делхаш, делхаш деза лоа
КхоалагIа ди да,—
Лазаш чов я,
Лазаш, йоагаш йоккха чов.
КхоалагIа ди да, кхоалагIа ди.
Чов я лазаш, йоагаш я.
Аьшка гарг я яккханза хьа,
Човца ийнай цхьана дIа.
Хьалха руде хиннай из.
Яьллай кIоаргга лаьттах.
Цхьан «паччахь» ийцад из.
Къизал дег чу этта.
Iурре цох цо мина яьй,
Днепре цо из эккхийтай.
Iуре цIеца ийна ера,
Малх дIабайча санна хет.
Минах яьнна ши гарг, ена
Са новкъоста, сона кхет.
Сержант Фомин, — дог са
къувл,
Гарг а йоаллаш каша улл.
ШоллагIа гарг кхаьчар
сона.
Шийтта шу да чов са
йоага...
Кхаь ден, кхаь бус делхаш
лоа да.
БIаьсти еча, апар леrаш,
Хин тоатолгаш даргда дека.
МоастагIацар йоврrьяц
гоамал —
ЦIево аьшк де йиш йий
лоала.
Со — Париже.
Са дIа лувц:
Укхаз керда тIемаш дувц.
Къаьна човнаш йоагаш я.
...Лоа да делхаш —
кхоалагIа ди.

ГIалгIай меттала таржам даьр
С. ЧАХКИЕВ.

Цифраши факташи

Ший хана эрсий писатела Д. Н. Мамин-Сибиряка хала а хеташ яздаьд: «ЧIоагIа ийрча сурт дар башкирски юрта даьллар... ЦIеноех ахаш даьсса латтар, фусамдай байнабар е хет-хетача дIа-юха баьржабар». ХIанз довзаргдоацаш эргадаьннад республика къахьегамхой хьелаш. ЧIоагIа дегIайхача индустреца цхьана тIа-тIа лакхлуш хьеiнай культура, здравоохранени, просвещени.

* * *

Башкирски АССР столица йола город Уфа Российски Федераце йоккхагIйолча городех цаI я. Укхаза бах 900 эзарнел совгIа нах. Октябрьски револющи хилалехьа бIарччача цьеи шера йоаккхаш хинна промышленни продукци мисел я хIанз города предприятеша цхьан дийнахьа кийчъер. Цунца цхьана йоккха культурни центр а хиннай цох. Городе хIана я СССР Iилмай Академе филиал, ворхI ВУЗ. 1974 шера городо ший 400 шу дизар белгалдоаккхача хана Октябрьски революце орден елар цунна.

* * *

Башкирстан хIанз берригa нах дийша бола республика я. Толаме чакхдоаккхаш латт укхаза берригаш юкъара дешар дийша хургбола гIулакх. 3706 школе дешаш ва 780 эзар дешархо, республикерча 9 ВУЗ-е 54 тайпара халкъа боахама специальносташ Iомаеш ва 48 эзар студент, хIаьта 67 техникуме — 70 эзар саг.

* * *

Республика городашка, юрташка кхоачамболаш культурно - просветительни учреждениеш я. Болх беш я 1900 библиотека, 19 миллион книжка а долаш. Къахьегамхошта салоIама гIулакхаш лоаттадеш я 3 эзар клуб, культура ЦIаи Двореци, 7 музей, 7 театр, 3 эзар киноустановка.

* * *

Республике арадувл 6 республикански, 8 городской, 104 районни, 44 дукха тираж йола газет. ХIара шера кепаетташ арахец 250 тайпара цIи йола керда книжкаш, 3 миллионал совгIа тираж а йолаш.

* * *

Литератураи искусстваи болхлоша кийчъю произведенеш араюл республикерча бархI журнала тIеи хIаьта иштта мехкарча кхыча изданешкеи. ГIорваьннача башкирски поэта Мустай Карима СССР Паччахьалкхен преми еннай.

Грозненски локомотивни депо къаьстта дика къахьегаш хиларца белгалваьнна ва слесарь, коммунист Амерханов Александр Ибрагимович. Ший балхах тIехдика кхеташ хиларо новкъостал ду цунна цхьаккха тайпа брак ца нийсйолийташ къахьега. Хьинаре къахьегарал совгIа башха-дика общественник а ва из. Александр Ибрагимовича дика кхоачашду агитатора, дружинника, цеха физрука декхараш а.

«ХIара балха денна-дикала Знак» яхача девизагIа къа а хьегаш ший смени нормаш 130—140 процент кхоачашъю цо. Иштта болх барах эггара хьалхарчарца коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи а еннай цунна.

Сурта тIа: Т-3 яхача локомотива дизельни двигателана ремонт еш ва слесарь А. Амерханов.

В. ЮНЦЕВИЧА сурт.

ФУН ДИКАЛ— ХЬУВКЪАМ ЛАКХБАРА ЛОАРХIАМЕ ХЬАЛ

Ялата хьувкъам дIахо лакхбергболча лоархIамеча кхоачамех цаI да ерригача юртбоахама культурай фу леладара гIулакх дика вIаштIехьдаьккха дIаотталдар — продукт дукхагIа луш дола сорташ производствана юкъекхахьари дIадувча стандарта 1-ча классах дола фу дIадери. Хьувкъам лакхлулга агротехнически организационни мероприятей ерригача комплексах тийша а хургда.

1-ча классах дола фу дика хилар гуш да из дерригa а дика тIадоалаши дегIадоагIаши хиларах. хIана аьлча совнагIа хIамаш юкъейоацаш цIендаь да из.

Из кхета а деш, дуккхача колхозашеи совхозашеи, бIаргчача районаша хIара шера тIехдика фу дIа я дувш, лакха хьувкъам кхебу.

Масала, Урус-Мартановски района совхозаша 95 процент ялаташ 1-ча классах дола фу тоссаш дIа а дийна хIара гектара тIара 26.7 центнер ялат доаккх. Ялаташ тIехдика фу тоссаш дIадув Шалински, Сунженски, Гудермесски районий боахамаша, хIаьта цудухьа хIара гектаро шийгахьара дика беркат а лу — 24—26 центнер

Фу леладара деша уйла кIезига тIайохийт дикагIа дола фу кIезигагIа доадеш а дIадувча. Iунал дара балхаш гIехьадоахача Малгобекски, Назрановски районий боахамаша. ДIадера пайда эц эсалча репродукцех долча фух, хIаьта Малгобекски района боахамаша мугIарера фу тоссаш дIадийнадар укх шера чуэцаш дола ялаташ. Цо тешал ду, фу леладара гIулакха дуккхача колхозашкеи совхозашкеи хIанз специализаци яиза хилара, массанахьа а яц болх беш фу леладу специализированни отделенеш, бригадаш, звенош. Из бахьан долаш Надтеречни, Назрановски, Ножай-Юртовски, Шелковской районий боахамашка эсала фу кхеду — дIакъоастае хала йола пувхаши культураш ийна хул, цудухьа фун кондици эшалу, цкъа санна дуккхаза а цIенде дезаш хиларах толхаду из. Перспективни керда районированни сорташ дIадув лаьтташ хийцца шердац, хIаьта иштта шортига деб продукт дукхагIа луш дола фу. Из бахьан долаш дуккхача боахамаша ца доаккхаш дус дукха ялат а кхыйола культураш а.

Республика Министрий Совета соцамагIа хIара шера дуккхача колхозаштеи совхозаштеи задани тел паччахьалкхен ресурсашка дIачутела сортах дола фу кхедарап кийчдарап, хIаьта а дуккхача боахамаша цIенхаштта уйла тIаяхийтаяц из кхоачашъяра.

Масала, сортах дола кена фу кийчдара план кхоачаш ца еш йисара кхерам болаш я Ачхой-Мартановски района «Лермонтовский», Урус-Мартановски района «Горец», «Гойтинский» совхозаш. Сортах дола кема фу кийчдара план яц «Атагинский» совхозеи Сунженски района цхьайолча колхозийи, цхьабакъда из фу саггота эшаш да республика боахамашта.

Массанена а ховш да, дIадийна фу дика тIадоалилга а дIадера дика хулга а из ханнахьа чуэцарах, ардарах, дIадувча кондицешка кхоачадарах тийша долга. ХIаьта а Шалински, Сунженски, Назрановски, кхыча районий цхьаболча кулгалхошеи специалисташеи кхыча тайпара кхетиду из — фуна лаьрхIа дIадийна хинна ялаташ укх шера эггара тIехьагIа чуийцар, хIаьта цу ханале цунна юкъе оасар даьннад, оата а луш Iоихад из, цун биологически дикал геттара эшенний. Кхы а вогIа да, хьатта хьатIаэза фу дуккхача боахамашка технологи телха а еш лоаттадар — цIеи ца деши докъа ца деши. Назрановски района совхозашка 18 эзар центнер фу цIеи ца деш. 15—17 процент тIаьда долаш латт, цудухьа тIадалара дика хургдоацаш а да.

Фу вочa хьал тIа да, цIенца а деш, Iолоассадаьча тайпара из латтача Шалински, Надтеречни, цхьайолча кхыча районий боахамашка а. Надтеречни района совхозашкарча 63 эзар центнерах пувхех цIенъяь 14 эзар центнер мара яц. Шалински районе 26 эзар центнерах — 10 эзар центнер. Сунженски районе 69 эзар центнерах — 82 эзар центнер мара цIенъяьяц. Шенданза дукха фу латт Малгобекски, Наурски, Ачхой - Мартановски, кхыча районий боахамашка.

ХьатIадоагIача шера хьувкъама йоакхо яц хIанз а тIехьа кондиционни фу ца кийчдеча боахамаша. Царех я «Предгорный», «Джалка», «Автуринский», «Лермонтовский», «Горагорский», «Алханчуртский», «Ермоловский» совхозаш. Кондиционни фу дац Сунженски района 7 колхозе. Фу Iалашдара деш хIама дац Ножай-Юртовски, Веденски, Советски районий боахамаша.

Фу цIендареи харжареи болх во лел Грозненскии Надтеречнии районий дуккхача боахамашка, ялаташ дегача машиний балха режим теркалъеш яц, хIаьта тохкам баьчул тIехьагIа гучадаьлар, фу из бахьан долаш III класса е бIехалга диллача кондиционни доацаш хинна хилар.

Республике я сахьата 10—12 тонн фу цIенду 66 пункт, сахьата 2—2.5 тонн цIенъю чоалхане машинаш. Цу тайпара, машинаша цаIи ахи сменагIа болх беш хилча а цхьан дийнахьа дIадувча кондицешка кхоачадуларгда 16 эзар тонн фу, хIаьта июль бетта хьалхарча 10 дийнахьа кондицега кхоачадаьр 5.3 эзар тонн мара дац. Уж цифраш теркалйича, гуш да, фу кийчдара болх хIанзарча темпагIа леле йисте ца доалаш 20 августага-м хац сона, 20 сентябрга а вай дIакхоачаргдолга.

Iалаьмате во, бIеха долаш чутосс бIаьстан юххье ювча культурай фу. 1 августе эшачох 1 процент мара кондиционни фу дацар бIаьстан юххье ювча культурай, вождар нувхаш увш да, хIаьта горохах цул совгIа чоапилг а летай. ХIанз мо мара кхы цунга дIа ца хьоже, гороха молхаш тохара ха тила а тинна, тIадалара пайдана доацаш дусаргда фу.

Боккхача лоархIаме да цкъа дIайийча дуккхача шерашка тIаювла баьцаш даьгIенашка шоай ханнахьа (август бовш) дIаер, хIаьта а, фу леладеча Шалински районерча «Предгорный» совхозо республика колхозашкеи совхозашкеи доха дезача 170 тонн фух кийчдаьр 2.5 тонн мара дац, вож дар хIанз а кондицешка дIа ца кхоачадеш да.

ИттлагIча пятилетка — дикала пятилетка хьалхарча шера деккараш кхоачашдар духьа ях йолаьча колхозийи совхозийи специалисташа долла хIама де деза гурахьеи бIаьстан юхьеи ювча культурай фу укх гаргтарча хана чутассараи укх шера 20 август хьатIаотталехьа дIадувча I класса кондицега из кхоачадараи, из дIаоттадаь нийса лоаттаделга Iалашдараи.

Е. ПЕРЕДЕРИЙ,
республикански паччахьалкхен фун станце начальник.

СОЦИАЛИЗМА МОАСТАГIИЙ ИДЕОЛОГИЧЕСКИ ДИВЕРСЕШ

Кхохкам кIаьдлучеи машаре дахачеи хьалашка социалистически капиталистическии шин системана юкъера исторически къовсам дIабалац. Кхыча тайпара хила йиш йолаш а дац из, хIана аьлча капитализмаи социализмаи мировоззрении классови лерхIараши вIашдухьалеи шоайла машар хургбоацаши да. ВIашдухьаларча шии системо иреи машар боацаши лоаттабеча къовсама арена я общественни вахара дерригa доакъош — экономика, политика, идеологи. Цу тIа а хIанзарча хьалашка тIа-тIа дукхагIа хьалхарча плане уттаю идеологически проблемаш. «Машаре дахара принцип чIоагIъелга вIаштIехьдаккха а гIерташ, — йоахар Л. И. Брежнева 1972 шера июнь бовш Кубай Компарте ЦК Хьалхарча секретара, Куба республика Революционни правительства Премьер-Министра Фидель Кастро сийна оттадаьча шун тIа, — вай кхетаду, цу гIулакха толам баьннабар аьнна идеологически къовсам мелбала йиш йоашилга. Кхы а дикагIа кхетаде деза из къовсам тIа-тIа дукхагIа чIоагIлургболга, социальни шин системана юкъерча вIашдухьалений тIа-тIа чIоагIагIа шерлуш йола форма а хинна из дIаоттаргболга».

Дерригa дуне чулоацаш болча цу къовсаме социализм исторически наступлени еш я. Тахане а денз Iалаьмате чIоагIа воздействи ю цо дунен тIарча бIаьш миллионаш болча наьха уйлаштеи хьашташтеи.

Социализма идеяша тIа-тIа чIоагIагIа влияни еш хилар харцде йиш йолаш бац кхыметтел эггара даьрагIа бола антикоммунисташ а. Масала, 1975 шера апреле хиннача Дерригдунеи антикомунистически лига 8-ча конференце документаш тIа бакъдора: «ТIа-тIа дукхагIа культурни, литературни, артистически, дын гIозараштa юкъе чуйолаш латт марксистско-ленински идеяш».

«Нагахьа санна дерригача дунеи тIа доаллар фуд хьежача, — аьнчад соахка США паччахьалкхеи секретара Г. Киссинджера, — бIаргагургда, вай идеалашта духьала марксистски идеологийн мировоззренейн позицеш дуккхача мехкашка чIоагIлуш латташ хилар». Цу тайпара деш дола мукIарал буржуазни кепайоазон оагIош тIа каст-кастагIа нийслу, антикоммунистически идеологехи пропагандахи болча тешама кIоаргга хулаш латта кризис хьа а хьокхаш.

Цхьабакъда вай классови моастагIий хIанз эттача хьалана тоам а баь сайцаб яхилга дац из. Меллуш латта ший позицеш юхакъовла а цу цхьан ханна социализма, демократе, машара низаша еш йола влияни бухьаккха а гIерташ, цхьаккха хIама кходеш яц империализм. Дунеи низий кердача соотношенеи кхохкам кIаьдбара гIулакх дIадоладеначеи хьалашка, тIемеи политически средствашца социалистически мехкий гIулакхашта гуччахьа юкъегIерта халагIеи кхерамегIеи хиннача хана, кIалгIолла лелабеча тийшача балхах, идеологически диверсех ког гIортолга ю империализмо. Цу цхьан ханна мелъенна ший идейни позицеш, эггара чIоагIагIа вIашагIтехка пропаганда технически средсташ юкъе а яьха, юхаметтаоттае гIерт из.

Из хьахьокхаш дола масал да Советски Союза лаьрхIа моастагIала радиопередачаш тIа-тIа дукхагIа еш хилар. Масала, нагахьа санна 60-гIа шераш чакхдоалаш вай мехка лаьрхIа СССР халкъий 19 меттала ерригa а лаьрхIача деннеи бийсаннеи 200 гарггача сахьата передачаш еш доазол дехьара 35 радиостанци хиннаяле, хIанз 25 меттала деннеи бийсаннеи 250 совгIча сахьата из болх беш 40 станци я. Алхха «Голос Америки». «Радио Израиль» яхача станцеша укх тIеххьарча массехк шера хIара деннеи бийсаннеи эрсий меттала передачаш еча ханна хIаране кхоккха сахьат IатIатехад. Масала, «Голос Америки» яхача станце СССР халкъий бархI меттала деннеи бийсаннеи 27 сахьата передачаш ю. Социалистически мехкашта лаьрхIа Лаьттан искусственни спутникий новкъосталца пропагандистски телевизионни передачаш елга вIаштIехьдаккхара планаш оттаеш латт капиталистически дунеи тIа.

Культурни обмени информаце средстваши туманни идеалий, машара гIулакха, халкъашта юкъера тешами доттагIалли чIоагIдар духьа хила езаш я. ХIаьта а цхьадолча европейски мехкий территоре гIа шоай болх беш я «ПаргIато», «ПаргIата Европа» аьнна ца йоагIа цIераш техка йовзаш йола тийша болх лелабу радиостанцеш. «Уж йолаш хиларо ше а бIехъю дунеи халкъашта юкъера атмосфера, — аьннад Л. И. Брежнева Европа коммунистически болхлойи партей берлински конференце, — Хельсинке вIаштIехьбаьннача барта маIанеи дешеи хам ца бар да из. Советски Союз хоадамболлаш духьала я «психологически тIема» чу герзий болх дIахо лелара».

Буржуазни пропагандо ший керттера низаш тIалерзаду марксистско-ленински идеяши реальни социализма практикеи бухъяккхара. Цу низий ирал тIаерзаяь вахара дерригача доакъошка социализм тIех хилар шийна карагIдувлача хIамашца тIа-тIа дикагIа гуши шаьрагIеи хьахьокхаш бола социализма эггара хьалхара мохк — Советски Союз бIехъяра.

Цу гIулакха лерхIар ши хIама да. Цхьан оагIорахьара, реальни социализма юхамаччахьа мел дараш а дувцаш, шоай мехкашкарча халкъашта социализм езаргйоаца уйла дег чу йоссае. марксистско-ленински идеяш дIаяржара новкъарле е, дарба дулургдоацача капиталистически строя айпашта гIера, классови къовсама тIера къахьегамхой уйла дIатувлае гIерт буржуазни программа. Вокх оагIорахьара идеологически воздействи яра средствашца социализма дуне чухьара бухдаккха гIерт антикоммунисташ. ХIанзарча хьалашка социализм «чухьара хувцалулга» духьал социалистически общественни сакхетама эрозегара, деформацегара дIадоладалар логдоах цар. Цунга са а тувсаш реакционни пропагандо метткIаьлешца юхамаччахьа яьха ювц СССР-ереи кхыча социалистически мехкашкареи процессаши событешеи, хIаьта капитализмера вахар ялсмалера дар морг хIана дац аьнна хетийташ дола сурт уттаду, кхыметтел социалистически паччахьалкхений къаьст-къаьста граждан аш эгIазбига, уж шекбаха гIерт.

Социалистически мехкашка бахача наьха сакхетам чу долха наькъаш а лехаш. хIанзарча антикоммунизмо каст-каста юкъейоах марксизмаца чухьара къовсам лоаттабеш йола «имманентни критика» оалаш яр. Цу метода тIехьалаттарашца, марксизмаца-ленинизмаца дIа-хьа дуцача хана шоай позици объективни хетийта а гIерташ, юкъ-юкъера хоржаш бакъъю цун къаьст-къаьста положенеш, хIаьта цул тIехьагIа леха болалу гIанахьа дий а дагадоацаш дола реальни социализма теории практикеи «вIаши цхьатара ца хилар», «вIашдухьала хилар».

Юкъ-юкъе шоаех социализма «йоакхо ераш», из «эргаькккха тоае сагот.леннараш» хетабалийта гIерт социализма моастагIий. Цар безбий урагIахьу «цIенача», «харцахьъяккханза йолча», «гуманни» социализма байракха кIал а этта марксизмаца-ленинизмаца къовсам лоаттабеш бола массе тайпара ревизионисташ. Белгалдоалаш хIама дар, Чехословакера контрреволюци «социализм лоаяра» лозунгаш а долаш кийчъяь хилар. Социалистически мехкашка бахача нахага ше кхайкаш, Би-би-си йоахар: «Социализм тоаяр духьа ю оаха цунна критика». Iилмаи социализма сий доалар духьа укх тIеххьарча шерашка тIа-тIа дукхагIа кхайкаю «ортодоксально коммунистически» хетараш санна хьаувттаеш йола маоистски идеяш а. мамогга пайда эц тайп-тайпарча левоэкстремистски концепцеех.

Дунеи политикана юкъе хулача дикача хIамаша, социалистическии капиталистическии мехкашта юкъера контакташа цхьана леладу гIулакхаши дегIаахаро керда дика торонаш хьахулийт социализма идеяш дIайоаржаяра, империализма позицешта вай воай идеологически наступлени яра.

«Нейтрализманеи компромиссанеи моттиг хила йиш яц, — яьхад Л. И. Брежнева парте XXV съезде ше доклад еш, — шин мировоззрене къовсаме. Укхаза чIоаггIа политически фе хила веза, хьинаре, оперативни, дог тешадеш болх бе беза, моастагIал долча идеологически диверсешта юхадухьал ший ханнахьа хIама тоха еза».

Буржуазнии ревизионистскии идеологена духьаларча къовсаме низ бола герз да Советски Союзахи социалистически содружества кхыча мехкехи дола бакъдар дIадоаржадар. Дунеи халкъашта ха деза керда социалистически дуне, буржуазничареи овлангара денз эргаьнна, царел сийлехьа, гуманнегIа, прогрессианегIа йола ший принципаш а критереш а, ший мораль а йолаш йола вахара керда образ Лаьттан тIа хьаьългеи толаме дегIаухилгеи.

Социализмо къахьегача наха Iалащъю паргIато, бокъонца йола демократически бокъонаш, дика хьал-торо, знанешта тIабода шерра никъ, кхоаненах бола чIоагIа тешам. Цу дерригача мехкашта машар бахь, цар суверенитет лоархIийт, паччахьалкхенашта юкъера гIулакхаш цхьатарrарча бокъонегIа леладайт, шоай паргIатон кортамукъален бахьан долаш къовсам лоаттабеча халкъий ког гIортолга а хинна дIаэттай из.

Юрий САМПОВ.
(АПН).

АЗЕРБАЙДЖАНСКИ ССР. Даха шу чакхдоаллаш болх бе йолаеннача бытовой кондиционераш еча Бакински заводо тIехь-тIехьагIа дукхагIа а хецаш арахец искусственни климат еш йола аппараташ. Японски фирмаша дакъа а лоацаш хьалъяь предприяти хIанзарча оборудованеца кийчъяь я. Приборостроителаша берригa низ тIабохийт завода проектни мощность — шера 400 эзар кондиционер — кхаерзае гIерташ. ХIанз хIара бетта планал совгIа 24 аппарат арахец цар.

Сурта тIа: кондиционерий хьалхьшкахьара понелаш вIашагIоеттадеш латт.

О. Литвинен, А. Тавакаловеи сурт.

ТАСС фотохроника.

Доазол дехьара

Сакъердаме хIамаш

ОДЕКОЛОНА МУЗЕЙ

Кельнерча цу музея витринашка яла тамашийна чIоагIа дарбанна йолча эликсира — Кельнски хий» рецепташ. Хьастрча хица, йIайхача диллаца, чхьагIарна вIашагIъэьча цу эликсира 50-негара 60-нега кхаччалца тIадам мала кIиранна массехказа...» — йоах дIайхача лазаргара даьнна цеогаштен кертан хулача лазарашка кхаччалца долча дукхача цамагафашта дарба ду яхача рецепташ тIа.

Хьашт долча лазара дарба деш йола молхаш хулчара дIадаьлар «Кельнски хий» закона духьала ма эттинге а. «XVIII бIаьшере чакхйоалаш Рейнски область дIалаьцача Наполеона дIадийхад ерригача медицински препаратий лоаттам кепатеха арабоаккхилга. Из бахьан долаш дIагучаяккха йийзай тамашийна дарбаш доахкача «кельнски хий» селлара боча лелаяь къайле, цу хана деиз хIара денна самукъадоаха средство, гигиенически хий — одеколон а хинна дIалахад из.

ХIанз 250 шу совгIа ха я Кельнерча «Фарина» яхача фирмо одеколон ду. хIаьта эггара хьалха хьоахадаьд из 1709 шера. Цун даь, хьавалао итальянцех долаш волча Иоганн Мария Фарина сихха цIи дIахезай Германе меттел, Голланде, Англе, Австре, Франце а.

Фирмага даь заказаш тIадолча книжка IажIагIъенна оагIош — истори ше. Цу тIа яздаьд «кельнски хий» 16 флакон «Веймаре господин фон Гете къайлагIарча советника тоам болча сесага» даьийтарах. «Кельнски хий» ше чIоагIа леза лоархIаш хилар стихашца хьааьннад композитора Франц Легара, ше могаш воацаш хилча къаьларча рецепта тIа яххача тайпара из малга деззаш ше хиннавале а...

«Фарина» яхача фирма хIама сов чIоагIа айдаларах цунах хьагаш хиннаб дукха предпринимателаш. Цо дер де болабеннаб бIаьш.

«Кельнски хиш» селлара дукха арахеца долададарах царех бакъдари харцдари маларIа да ха хала хиннад. Цхьабакъда цу конкурентни къовсаме «Фарина» яха фирма тенкай. Кхы а дукхагIа чIоагIдаьд цо шиӣ сиӣ. къаьстта баь соцам арабаккхийтаб цо правительствага бокъонца дола «кельнски хий» ма лоархIалда 70 процентал кIезигагIа спирт техан Кельне чухьа хьаеш йолеш продукт мара. Тахан а тIехьа уж хIамаш дизза кхоачашдеш хьайоагIа «Фарина» яха фирма. ХьалхагIа а санна, геттара къайле йолаш йоадаю цуна одеколона лоаттамах йола даниеш. Цхьа хIама мара дац ховш: Средиземни форда флорах долча зизаехи цитрусови гаьнаш тIарча сомахи даьха цIена эфирни даьтташ цунах доахкилга.

«Фарина» яхача фирма музее вахачоа хов гаьнна хьалхарча ханашка мануфактура малагIча хьал тIа хиннай. Одеколон дунен чу далга вIаштIехьа доакккхача дакъа мел лаьца хIама я цига гойташ: «хоза хьаж бокъонца хьахинна ялланца» дукха бетташ а доахийташ вIашагIъэаь кэачалаш чулоаттаяь йоккха дахчан бешка, йоккхалал куцалал бебе йола шушингаш, медалаш, хестадеш даь йоазош.

«Истори доккха долаш дале а, исторически гучадаьнна хIама хиннадац «Кельнски хий». Цхьабакъда хIара денна а цхьан дийнахьа цкъа санна дукхаза а цунах пайда эцарах хулаш болча тоамах воаш дахa магац вайна!». — йоах фирма реклама тIа.

В. ВИНОГРАДОВ,
ТАСС корреспондент.

Бонн.

Кубински хьалхарча пятилеткагIа (1976—80 шш) мехка текстильни промышленность дегIайоалаяра шерра программа чакхъяккха лерхI. Советски Союза повкъосталща халкъа боахама цу отрасле предприятеш эргаяьха товергья, царна модернизаци еръя, царех я Кубе йоккхагIъярех йола «Аригуанабо» яха Гаване юххе ула текстильни комбинат. ПятилеткагIа хьалъе лаьрхIад иштта шера 200 миллион квадратни метр тайп-тайпара кIадаш арахецара лаьрхIа йола керда текстильни фабрикаш а.

СУРТА ТIА: «Аригуанабо» цехе.

ТАСС фотохроника.

Доазол дехьара калейдоскоп

ИЗ ДА ХЬОНА МАССАДА А КIАЛДИХЬА

«Ди цайт» яхача кIиранна цкъаза арадувлача малхбузенгермански журнало язду, Iаьдалашта хетачох, кастта ФРГ-ера а малхбузехьарча кхыча мехкий а туристаш тIаозаргболаш бола керда цхьа «тамашийна хоза гIирс» хьалъоттаргба Египте. Средиземни форда тIарча города Мерса - Матруха гаьна йоаццаш хьалъергья... гитлеровски инарал - фельдмаршала Эрвин Роммера музей. Из хургья 33 шу хьалхагIа Африкански корпуса командующе штабквартира хиннача чхара блиндажа чу.

Цу хана немецки салтий колоникальни Iазапах Африка мукъайоаккхаргъяраш ба яхаш кхайкабора геббельсовски пропагандо. Цхьаццабараша катехар цу зIаках. «Ди цайто» лагадохийтар духьа язду, мехка хIанзара президент Анвар Садат тIема шерашка кхыметтел англичанаша лаьца а хиннав Роммера корпусаца контакташ лелае гIийртав аьнна, яхаш.

«Арен цхьогал» (цхьан хана иштта цIи йоаккхаш хиннай фельдмаршалах) яхача тIехьа-лепах туризмагара тIайоагIа доходаш алсамъяхара пайда эца безам ба Каира. Цхьабакъда, паччахьалкхен казнана цо лоадама валютни капитал яхьаргйий - хьогI аьнна хеташ цек болаш ба эмбоахараш. Политически капиталага-м вIалла даха дог а лацар...

Д. ТУЛЬЧИНСКИЙ,
(АПН).

ЙIОВХАЛИ ОАМАЛАШИ

Нидерланде, Малхбузен Европа дукхача кхыча мехкашка а санна, массехк кIира тропически йIовхал лаьттай. Дукха догIаш а делхаш хулача шийлача ахкацга баьнна бола голландцаш цецбаьннен кхерабеннен хьежар 35 я кхы лакхагIа а градусага кхоачаш айлуш латтача ртутни такнлгига. Йокъало беш бола Iоаткъам хобелар эггара хьалха юрта боахаме. Доакъараш ца тоъаро кхерам тIатоссар цун керттерча даькъа — хьайбай боахама. Йокъал оттар бахьан долаш сихха еба йолаелар юрта боахама зуламдергаш, эггара хьалхагIа коартолий кхай моастагIа — колорадски чоапилг.

Цхьабакъда, боарам боацаш чIоагIа эттача йIовхало, йоах моттигерча газеташа, фаунан флоранен баь Iийнабац Iоаткъам: хувцаеннай голландций цхьайола оамалаш а цхьаццадолча хIамашта кхыметтел психологи а. Массаза яхар мо, телевизорашта хьалхашка багIаш сайренаш дIаухийташ болча сабарерча, дехьа - сехьа боацаши хIаман кхомбеши, даим цIагIа багIаш хиннараша а улицаш, форда йистера бульвараш, кафеш хьалйизаяр цу деношка. Общественни порядок дукхагIа телхае яларах де хIамаш шоотта IотIадеттаденнад полицейскешта.

Е. ФИЛАТОВ,
АПН соб. корр.

Гаага.

КIИРЬЯЬ IОЧУЮАШ ЛАТТ АНТИБИОТИКОШ

Укх тIеххьарча итт шера Японе юаш йола антибиотикаш — тетрациклин, хлорамфеникол, макрорид, пенициллин — кхозза — диазза дукхагIа хиннай. Цхьаккха тIахьожам а боацаш цу тайпара керда препараташ хьаярахи яарахи хила тарлуш бола кхерам бувцаш къамаьл даьд японски химиотерапе общества президента профессора Иоситоми Фудзе. Цо даьча тохкамаша хьахьекхад, бактерей керда иташмаш (ноахалаш) моллагIа тайпа хинна а цхьа антибиотик, нагахьа санна бIарчча Япони хьайийцача шера бIаьтоннал тIехъяьнна из юаш яле. ТIа па эцара тенденци йолаш хилар. ХIаьта японцаш - м антибиотикех «кхача а баь» ма багIий. Масала, 1974 шера 750 тоннал кIезигагIа йоацаш йиаьй пар уж. Бахача наьха хIара сага сих лоархIаш антибиотикаш яара боарам укхаза 40 процент лакхагIа ба США - рчул, хIаьта цхьана даьрхIача Великобританерчул, ФРГ-ерчул, Францерчул, Италерчул дукха лакхагIа а ба.

А. ПОЗИН,
(АПН).

Сомаяьнна яьссале

Ливийски Iарбий Республика Къулбехьенерча Брака районе Iан юртбоахама сезонагIа 3 эзар гектар совгIа дIадув лаьтташ карадерзадаьд ялата культураш дIаера. Из цифра лоадамбоацаш хетаргьяц, Брак бирсача Сахара дега юккъе уллилга ца ховрашта мара. Ялх шу хьалхагIа мара доацаш, эзараш километраш дIаядача садоалла хIама тIадоацача гIомара аренаша цивилизацех дIакъоастабаь хинна цу районе баха нах кер биззал даа хIама доацаш бар.

Ливе къулбехьене, яьссача Сахаре, 1969 шерара революци яьнначул тIехьагIа мара ялата культураш кхее йолаяьяц. Ливе яьссача областашка ялаташ кхеде йиш яц яхаш малхбузехьарча дуккхача Iилмахоша-почвоведаша хабараш дувццашехь а, хIанз Феццани Куфран яхача оазисашкарча паччахьалкхен боахамаша дика хьийкъа кIа, мукх, новрий борц кхебу. Даьссача лаьтташта хий деттарга, авиаце новкъосталща химически удобренеш тессарга дIаболя тоъал дукха мах бизза юхаметтаотт. Революци ялалехьа инкалаш мара лелаш ца хинна Феццан, Куфра, ЛАР-а кхыйола къулбехьара областаш укх тIеххьарча шерашка шортта продукташ телаш, ялаташ, баьцадараш, сом кхебеш йола йIаьхий юртбоахама районаш а хиппа дIаэттай. Укхаза хьалдаьд доккхий дулха-шурий боахамаш, котамаш лелаю итташ фермаш. Дукха ха йоаццаш а тIехьа яьсса яьдача моттигашка Iоехкай больницаш, школаш а йолаш йола хIанзара электрофицированни поселкаш, уж районаш центральни провинцешцен средиземноморски промышленни зонацен ювзайолийташ дола автомобильни наькъаш дахкаьд. Паччахьалкхен къаьсттача организацеша керда караерзаяьча районашка кхаш тIа хий ахийта каналаш даьхад, гIувнаш йоах.

Ливе къулбехьене доккхий механизированни боахамаш дийхка Iац паччахьалкхен Iаьдалаш. Цар иштта лаьтташ доацачен кIезига долчен ахархошта а лаьтташ декъ. Алхха укх тIеххьарча ах шера Брака районе феллахашта еннай тIадагIаш чуIе цIеношь а долаш йола дIае мара ца езаш кийча лаьттан 500 совгIа участок. Дукхача ахархоша, паччахьалкхенгара лаьтта шоащка дIакхаьчача, кооперативаш вIашагIъехк. Ер шу хьадолалуча юххье юртбоахама кооперативашта юкъе 60 эзар совгIа ливийски ахархой бар. Уж хул мехкарча дерригача единоличнии боахамех 30—40 процент. Паччахьалкхено чухьнахьарча маьхах фу, удобренеш, таркораш тел ахархошта, ахчан ссудаши кредиташи хьежаду.

М. МИРОШНИКОВ,
ТАСС корреспондент.

Триполи.

Империалистически корпорацешта мехка Iалама рузкъа, фабрикаш, заводаш дIа а енна тIема хунтас леладеча зуламеча гIулакхаша моцалан къелан кIаллитад чилийски халкъ. Мехка лакхлуш доагIа кхачан продуктайн бахача наха чIоагIа эшаш долча товарийн маьхаш. Къахьегамхой алапеех моцала ца валал мара кхоачам хилац. Хьабе болх боацаш бола нах дукхагIа хулаш боагIа, кIезиглуш йоагIа арахоца промышленни продукци.

СУРТА ТIА: гIайгIане да Кокимбо яхача провинцерча биззалца даа хIама доацача чилийски кагийча берий сибаташ.

ТАСС фотохроника.

Эггара хьалхара университетски...

Дукхачар дег чура дIа ца доалаш дукха ха йоаккхаргья 1972 шера. Кагирхошта хьалхашка ший наIараш хьайийллар мехка эггара къонагIчарех йолча Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен университето. Шийна вахарга бола никъ лахар, дего къоабалеш йола специальность харжар вайх хIаране боаккхаш бола лоархIаме гIа ба. Республике кIезига бац шоай вахара никъ хьехархочун профессеца — дунен тIа эггара гуманнегIа, маьршагIа йолча профессеца бувзаш бола кагирхой. Из-м кхетадеш а да, хIана аьлча педагог ва массаза а вай кхоане хьалъеш воаллар: цо берашта хьех, цар оамалаш вIаштIехьйоах, коммунистически мировоззрени идеалаши дег чу йоссаю цар на...

Тахан вайна, укх шера университет йистеьккхараштa, хет, воаш студенташ хинна эггара ираз долашагIа дола ди селхан мара ца хилча санна. Вай, оалаш ма-дарра, юхахьажа ца кхувча юкъе чакхдаьлар кхехкаш лаьтта студенчески шераш! ХьатIаэттад вай хьамсарча цIенцара — университетацара къаст ди. Вайга хьежаш республикера школаш латт хIанз, хIаьта дийша баьнарех дукххачар хIанзле а шоай дIахорча педагогически балха моттиг хержай.

ДIаенна яьннай тIеххьара паччахьалкхен экзамен. Йоассаеннай аудиторешь. Дукхачар даиж лоаттийтаргда шоаш Iобаь цIа санна хеташ чукхийстача вуза ценаш, цхьабакъда цар дег чура хаиахьа дIадаргдац дешаш даьха ираза шераш, дуне довза шоаш Iомабаьча, вахара никъ шоашта хьийхача преподавателий сибаташ.

Тахан са дувца безам ба Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен университет эггара хьалха яьккхарий толамехи аьттув ца баьнача хIамахи. Боккъалдар аьлча, атта дацар хьалхарчарех хила, хIаьта а вай доккхал деши гIаддахан да юххьанцара никъ шаьрбара аргIа хьалхагIа воашка кхаьча. Дагаух Н. Г. Чернышевске дешаш: «...дешаро хьал-торои низи хулийтар аьнна кхоачам бац: цхьаккха хIама шийца нийслургдоацаш бола салоIам а лу цо сага. ХIара дийнача сага хов из, цо массаза а аргда, дийша вецаре ший вахар чIоагIа саготен мискен хургдар». Из иштта хиларах кхы цIаьхка а тийшад вай дешаш воаш яьккхача хана.

ЦIаккха а дицлургдац студенчески доттагIали вIаши оагIув хьаллацаря: вежарийн йижарийн санна баьхаб эрсий, нохчий, гIалгIай, эрмалой... цар шоайла йийкъай знанеш меттел, юххейиса «маькха чIегилг» а. Тахан дийша баьнарий цхьаькха аьттув хиннаб царна хьехаш И. А. Ширшов, Ю. Б. Верольский, В. А. Канкалик, А. В. Очман, С. В. Фильхин, Л. Д. Мальсагова, З. Х. Хамидова санна бола башха-дика педагогаш хинна хиларах. Цар предметий знанеш енна ца Iеш, тохкама болх бе а Iомадаьд вай, цул а доккхагIа де тхо цар безам хила Iомадар (боккъала а ях аз: безам хила!), хIана аьлча из бецe, моллагIа знани йоацар морг я. Цар занятешка лоархIамеча проблемаех шоашта хетараш паргIатта дувца йиш хиннай студенташка, хIаьта цу гIулакхо лакхбаьб студентий творчески кхетам. Духхьал из да студенташта хьехархочун къахьегам дукхабезабалийтар, студенташта юкъе уж шоаш дукхабезабалийтар. Цудухьа педагогически практике а гуш дар, дукха студенташ шоашта дукхабезача шоай преподавателашта тарбала гIерташ хилар.

Цхьабола студенташ конспекташ теркал ца еш хул, е преподавателашта хьалхашка язъяьй алийтар духьа мара язъяц. Иштта бакъахьа дац, хIана аьлча конспекташа новкъостал ду экзаменаш йолаелча а практика йолча хана а.

Тха боккха аьттув балар дар «Сона дукхалеза хьо, вахар!» яха студенчески клуб вIашагIйоллар. Цу клубах лаьца цкъа яздаь Iийнадац вай республикански газеташ, цигара передачаш яьй радиоси телевиденеи. Безам тIабодаши сакъердамен хиннача цигарча вIашагIкхетараша вай республиках дола хIамаш шерагIа довзийтад. Кхы вIалла хIама ца хилча а, кхоачам ба цу клуба хьаьший РСФСР халкъа артист М. Эсамбаев, поэтесса Р. Ахматова хинна хилар дийцача. Мадарра деша маIан дича, № 1 йолча общежите «Сердало зIы» яр из студенчески клуб.

Иштта ерригача республике дIаяйза яр «Контакт» яха студенчески киноклуб а. Бахьан из долаш киноискусство юххера яйзар вай студенташта, хьинаре дакъа лаьцар цар керда кинофильмаши кинопьесаши ювцача.

Дешар тIа, общественни вахаре тха мел баьнна толам тха преподавателашца бувзабенна ба, из долла хIама цар новкъосталща, цар гIоица хинна да.

Ала деза, университето тхона мел эша гIулакхаш даь хилар, духхьал деша мара ца дезаш. Тха гIулакха кийчъяь яр библиотекаш, читальни залаш, общежитеш, столови, хIаьта кхы тIа телаш стипенди а дар. Кхы фу деза студента аьнна ца хийтача воалий? Сона хетачох, цун а бац кхоачам. Вай общества хIанзара член кхетам болаш, чIоагIа дегIавена саг ва. КарагIдаьнначох кхоачамбаь Iе йиш яц цунга. Цудухьа тамаш йолаш хет, «Дезалах бола кхетам» яхар санна дола лоархIаме дисциплина ца эшаш лоархIалда аьнна филологически факультета Совето яь решени. Из хIанз къаьстта а эшаш дар, хIана аьлча студенташ хIанз дезалца вахар дуллуча дIаьхаьча ба, хIаьта дукха бараш хIанзле дилла а ба.

Мегаьд, из-м цаI лаьрхIа даь хилда, ТСО (технически дешара средстваш) дIайоаккхилга санна дагадеха да — из вIалла кхетадеш а дац: меттен литературан специалисташ кхыметтел цхьа моллагIа йола а киноаппаратура ца йовзаш бисар. Хетаргахьа уж шаккхе а предмет — ТСО а «Дезалах бола кхетам» а тха педагогически знанешта совнагIа хургдацар.

Ма дика хургдар студентеха массе факультетерча викалехи группаш вIашагIа а ехка царца хIара шера республика юрташкарча школашка ихача! ТIаккха студенташа школаш йистейоахаш болча кагирхошта новкъостал дергдар шоай дIахора професси харжара.

Юххера сай къамаьл чакхдоалаш са ала безам бар: нагахьа санна студент кердадар лохаш, цхьанахьа кхача гIерташ, сагота гIа дола дешаш уттадеши майрра уж къестадеши ца хуле, нагахьа санна ший коллектива дешарен общественни вахарен из ше хьинар долаш ца хуле, иззамо волча студентагара бала пайда кIезига ба, кхыметтел сесси йолча хана пе пхнаш «Iотувсе» а. Сага вахаре эггара ираз долашагIа яр йол аха — студенчески ха хозахета лархIаш. Тахан, Iадика ювлачен хьабенача наькъага юха хьожачей хана, ала догдоагIа: «Кхы а ма дукха дар-кх дулаpгдолаш хинна хIамаш!»

Борис СОЛТАГИРЕЕВ,
укх шера Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен университет яьккха филолог.

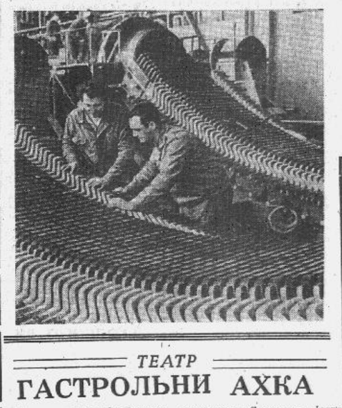

В. И. Ленина цIерагIча Харьковски «Электротяжмаш» яхача завода продукци —тIехмощность йола турбо-гидрогенератораш. Уж болх беш я вай мехкарча дукххача электростанцешка, дIаухийт доазол арахьа а.

ИттлагIча пятилетка хьалхарча шера хIара пхелагIа йола издели паччахьалкхен дикала Знак йолаш арахеца дош деннад завода къахьегамхоша.

СУРТА ТIА: Варцихски ГЭС-а (Грузински ССР) лаьрхIа ниа болча гидрогенератора керттера образец вIашагIйоллаш латт. Из вIашагIйоллаш ба обмотчикаш А. Дарностуни (аьрдехьарвар) В. Серыйн.

М. ТУРА сурт.

Редактор
Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕАТР

ГАСТРОЛЬНИ АХКА

Наурски районе гIолла творчески отчет еш чакхйоаккх шоай ахканара театральни гастролеш М. Ю. Лермонтова цIерагIча театро. ДIабаха ши бутт Ростовеи Воронежеи гогодашка баьккхар театра коллективо. Коллектива творчески низа геттара цIенхашттара дола хьажар дар из, хIана аьлча Ростов а Воронеж а дукххача хана деиз хьайоагIа театральни традицеши моллагIча творчески коллективана оалаш дола цар дош лоархIаме долаш зрителаши болаш городаш я уж.

Ала деза цу городашка вай театр лакха мах беш тIанйна хилар, цо айлир артистий а театра болхлой а творчески хьинар. ХIара сайрийна сцена тIара зрителаща корта болш, творчески къамаьл дора артисташа.

Воронеже оаха выступленеш йир къаьнагIарча эрсий театра сцена тIа (кастта ший 150 шу дизар лездергда цо). Цу театра сцена тIа выступленеш яьй Мочалова, Комиссаржевская, Орленева. Кхетаде хала дац, уж санна бола актераш хьахиннача сцена тIара шоай выступленеш грозненски артисташта мел бехктокхаме хетар.

Воронежера а Ростовера а шоай гастролеш Ю. Германа пьесах оттадаьча «Iа хьатIанйца гIулакх» яхача спектаклаца дIайолайир театро. Цу спектакле дакъа лоац театра керттерча артисташа. Уж ба РСФСР-халкъен Латвийски ССР-а заслуженни артист Г. Гладких, Нохч-ГIалгIай АССР-а заслуженни артистка М. Слуцкая, РСФСР-ен МАССР-ен заслуженни артист Б. Казанский, Нохч-ГIалгIай АССР-а заслуженни артисташ В. Плужникова, К. Жирнов, А. Чернушенко, В. Панов.

Боккхача безамца хьежар зрителаш Т. Уильямса «Орфей жужагIате Iотувосс» яхача спектаклага. Спектакла тIарча проблема а артистий М. Слуцкая, А. Поздоровкина, И. Чипиженко, Г. Гладких актерски говзало а тIаэзар цар теркам. Иштта дика тIанйцар Т. Уильямса «Безамий трамвай» яха керда спектакль я, шоашта безабеннача артисташца М. Слуцкаяйца, И. Чипиженкоца, В. Смирновца вIашагIкхийттар уж цига. Дог ураоттарца тIанйцар зало Г. Хугаева «Андрон Сандрон», В. Папаяна «Парижски женних», Раперен Константиновен «Неравный брак» яха спектаклаш.

Дика аьттув баьлар «Наташа» яхача спектакле къонача артистий Т. Типаевайи В. Смирновеи.

Гастролеш укх сезоне тха коллектива аттачарех яцар: чIоагIа бехктокхаме зритель цкъа лета дале. Петрашкевича пьесах «Тревога» яха керда спектакль кийчъярца, шозлагIа а (режиссер И. Гуревич). Цу спектакла премьера городе Воронеже хилар тха, кердача сезоне из спектакль грозненски зрителий а хьажа йиш хургья.

Городе Воронеже парте городской комитета болхлоища театра керттерча артистий вIашагIкхетар хилар. Тха коллективах дукха дика дар аьлар парте Воронежски горкома секретара нов. И. Н. Апахонинаси культура отдела заведующе А. Тимофееваи.

Города къахьегамхоша доахача толамех, хьалхашка латтача декхарех дийцр цар грозненски артисташта. ХIаьта тховй аргIанна оаха а дийцар тховй плавех а ловрех а.

ЧIоагIа дика хет тха гастролеш зрителаша баркал яхаш тIехьагIа а вIашагIкхетар дезаш чакхъяьнна хилар.

Н. СМИРНОВА,
М. Ю. Лермонтова цIерагIча театра литературни даькъа заведующи.

ТЕЛЕВИДЕНИ

17 АВГУСТ
I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Iуйрийнара гимнастика. 9.30—М. Горький «Мещане», яха фильм-спектакль. 14.05 — Документальни фильмай программа. 14.35 — Дуненна гонахьа. Iалама ганзаши уж лораелгеи. 15.00 — Композитор И. В. Бетховен. ШоллагIа передача. 15.30 — «Болхлой эстафета» яха телевизионни очерк. 16.00 — Берашта—фильм. 17.15 — «Орленок» телестуде концертни зал. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Мультипликационни фильм. 18.35 — «Вахара социалистически гIулакхаши халкъа вахара хьали» яха передача дIахьу политически обозревателa Л. А. Вознесенске. 19.35 — Духьхашха экране. «Хьаделлар» яха художественни фильм. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — «Салют, фестиваль!». Советско-кубински кагирхой доттагIала фестивалера репортаж. Кишиневера передача. Из чакхьяьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

18.00 — Кинопрограмма. 18.45 — Социалистически декхараш. Кхоачаш мишта ду уж? «Союзавтоматстром» опытно - экспериментальни завод (гIалгIай меттала). 18.55 — «Нохч-ГIалгIайчу гIолла». Информационни программа (эрсий, гIалгIай меттала). 19.15 — РСФСР-а автономни республикай денош. Башкирски АССР. «БIаьстанна пакъдоллаш» яха фильм-концерт. 19.50 — Документальни фильмай кинозал.

18 АВГУСТ
I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — «Iуйрийнара гимнастика». 9.30 — «Орленок» телестуде концертни зал. 10.15 — «Хьаделлар» яха художественни фильм. 14.00 — «Хьа кiагам, хьа сиbле». Документальни фильмай программа. 14.45 — А. И. Герцен Москве. 15.30 — «Наше школа». 16.00 — Берашта «Хьа доттагIий» яха фильм. 17.15 — «24 сахьат». Информационни выпуск. 17.30 — Юртара сердалонаш. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — «Тхо ашараш локхаш а иллеш доахаш а да». 18.30 — «Саги закона». Передача дIахьу А. А. Безуглова. 19.00 Футболах йола СССР чемпионат. «Динамо» (Киев) — «Днепр» (Днепропетровск). Киевера передача. Перерывах—«Спортлото» тираж. 20.45—Лекх халкъий юкъарча конкурсай лауреата В. Впардос. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Телевизионни ашарий фильм «Герцог Боб». Из чакхдаьлча кердараш.

II ПРОГРАММА

18.00 — Кинопрограмма. 18.30 — Хьайбаш лелдар — ударни фронт. Керттера дар — доакар. «Экажевский» совхоз (гIалгIай меттала). 18.40 — Литературни вIашагIкхетар. Писатель М.-С. Плиев (гIалгIай меттала). 19.00 — Информационни программа «Нохч-ГIалгIайчу гIолла» (эрсий, нохчий меттала). 19.20 — Киножурнал. 19.30 — Ялат чуэца техника — кийчъярий мугIаре. Рейд. 19.50 — «Школа, бераш». 20.30 — ЗIамига концерт. 20.55 — Хоамаш. реклама.

РАДИО

17 АВГУСТ

6.30 — Кубанцаша дIадоладаьчунца. Надтеречни районера передача (эрсий меттала). 6.50 — «Школа, деза, общественность» яха радиолектори (эрсий меттала). 7.20—«Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.26 — «Сердало» газета обзор. 7.32 — Хоамаш. 8.25 — Иллеш, ашараш, халхараш (гIалгIай меттала). 8.45 — Пролетарски интернационализм — дунен коммунистически болама байрах. Философски Iилмай доктора Александрова беседа (эрсий меттала). 9.15 — «КПСС социальни политика» профессора А. Науменко беседа (нохчий меттала). 9.30 — «Къона заманхо» яха радиовыпуск (гIалгIай меттала). 16.00 — Тха почта (нохчий меттала). 16.15 — КПСС XXV съезда решенеш — вахаре! «ТIехьавусар цхьаккха а лала йоацаш». «Медиструмент» заводера передача (нохчий меттала). 16.30 — Юртабоахаме хьалхаяттараша дола концерт (нохчий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

18 АВГУСТ

7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.26 — «Ленинан некъ» газета обзор. 7.30 — Хоамаш. 8.25— Вежарашха йолча Башкире талгIе тIа. 8.40 — ЦIи хезача токарга Богашев Увайсага дохьийта музыкальни открытка (нохчий меттала). 9.15 — «Дунен халкъашта хIанз хьалхашке латта декхараш» яха беседа (гIалгIай меттала). 9.30 — Ханал хьалха бувлараш. СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химзавода слесарий бригадирах М. Мамаевах зарисовка (гIалгIай меттала). 9.40 — Интернациональни доттагIала клуб (эрсий меттала). 16.00 — 510 эзар тонн ялат. Даккхара. «Лермонтовский» совхоза хьажкIаш лелаераш болчара передача (гIалгIай меттала). 16.15 — Радиожурнал «Общество закон» (нохчий меттала). 16.35 — Ашараш (эрсий меттала). 16.45 — «Бовдалаарш леладу Б. Баташов» яха корреспонденци (нохчий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гIолла хуззалуш морхаш а йолаш йовчан а йоацаш Къилбаседа-Малхбузехьара секунде 3—7 метр сиха мух а хьекхаш хилен фегара температура республике гIолла 25—30 градуси Грозне 27—29 градуси йIовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоана морхаш а йолаш цхьайолча хана догIа а делхаш тайп-тайпарча оагIорахьара секунде 3—7 метр сиха мух а хьекхаш хилен фегара температура буйсана — 15—19 градуси дийнахьа 25—30 градуси йIовхал йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

Газет арадувл шинарей, ерей, шоаттей деношка

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахарей культурай отделан — 3-61-46; промышленности отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 3-74-68; бухгалтере — 2-54-30; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-68; бухгалтерии — 2-54-30; корректорской — 2-89-88.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография изд-ва «Грозненский рабочий», Маяковского 92. Заказ № 5980.